ΣΕ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ-ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣ «ΤΟ ΒΗΜΑ»

Ο κ. ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΑΠΑΝΤΑ ΣΕ 48 ΚΡΙΣΙΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΕΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Τοῦ
ΣΤ. Π. ΨΥΧΑΡΗ

Τρεῖς περίπου ὧρες ἦταν ἡ διάρκεια τῆς συνομιλίας-συνεντεύξεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως κ. Ἀνδρέα Γ. Παπανδρέου, τό κείμενο τῆς ὁποίας ἀκολουθεῖ. Καί, ὅπως θά δεῖ ὁ ἀναγνώστης, στή διάρκεια τῆς τρίωρης αὐτῆς συνομιλίας, στόν κ. Α. Γ. Παπανδρέου τέθηκαν 48 ἐρωτήματα. Δέν εἶναι, ὅμως, μόνο τό πλῆθος τῶν ἐρωτημάτων (γιά πρώτη φορά μιά πολιτική συνέντευξη διακρίνεται γιά τήν τόσο μεγάλη διάρκειά της καί τό πλῆθος τῶν ἐρωταποκρίσεων) πού δίνει στή συνέντευξη αὐτή τό ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον της. Εἶναι πρωτίστως καί κυρίως τό ὅτι στόν ἀρχηγό τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως τέθηκαν, χωρίς ὁποιονδήποτε δισταγμό, ὅλα τά ἐρωτήματα πού μπορεῖ νά ὑπάρχουν γιά τίς θέσεις, τίς προθέσεις καί τίς πολιτικές ἐπιδιώξεις τοῦ ΠΑΣΟΚ, καθώς καί γιά τό τί θά πράξει ὡς κυβέρνηση τῆς χώρας. Μέ τήν ἔννοια αὐτή ὁρισμένες ἀπό τίς ἀπαντήσεις τοῦ κ. Παπανδρέου ἔχουν τό πρόσθετο εἰδικό ἐνδιαφέρον τους.

Ενα κοινωνικό συμβόλαιο

★ Θά ὑπάρξει τιμαριθμική ἀναπροσαρμογή τῶν μισθῶν καί ἡμερομισθίων καί πλήρης κάλυψη τοῦ κόστους παραγωγῆς γιά τόν ἀγρότη.

★ Δωρεάν τεχνικές ὑπηρεσίες, πληροφόρηση καί πιστώσεις θά δοθοῦν στίς ἐπιχειρήσεις, γιά νά ἐπιβιώσουν στόν ἀνταγωνισμό.

★ Κριτήρια γιά τή χορήγηση δανείων ἀπό τίς τράπεζες, δέν θά εἶναι πιά τό ὑπουργικό «σημείωμα» καί ἡ ἐγγύηση μέ ἀκίνητη περιουσία.

★ Θά κλείσει ἡ «ψαλίδα» ἀνάμεσα στίς τιμές πού εἰσπράττει ὁ ἀγρότης καί σ' ἐκεῖνες πού πληρώνει ὁ καταναλωτής — ψαλίδα πού διατηρεῖται ἀνοιχτή ἀπό τούς μεσάζοντες.

★ Οἱ ἀγρότες θά μποροῦν νά ἱδρύουν ἐθελοντικά συνεταιρισμούς πού, μέ βοήθεια ἀπό τό κράτος, θά προχωρήσουν στήν ἐμπορία τῶν προϊόντων τους καί ὕστερα στήν βιομηχανική ἐπεξεργασία τους.

★ Οἱ ἀκτήμονες ἀγρότες θά γίνουν πραγματικοί γεωργοί, μέ ἀξιοποίηση τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας.

★ Ὁ ὀρυκτός πλοῦτος — τεράστια δωρεά τῆς φύσης στήν πατρίδα μας — θά κοινωνικοποιηθεῖ, γιά νά ἀξιολογηθεῖ ὑπέρ τοῦ συνόλου.

★ Ἡ Ἑλλάδα μπορεῖ, μέ τή βοήθεια τῶν ἐπιστημόνων της, πού ζοῦν εἴτε ἐδῶ εἴτε στό ἐξωτερικό, νά δημιουργήσει βιομηχανία πού θά δώσει σύγχρονα ὁπλικά συστήματα στίς Ἔνοπλες Δυνάμεις τῆς Χώρας. Ἡ πολεμική βιομηχανία θά κοινωνικοποιηθεῖ.

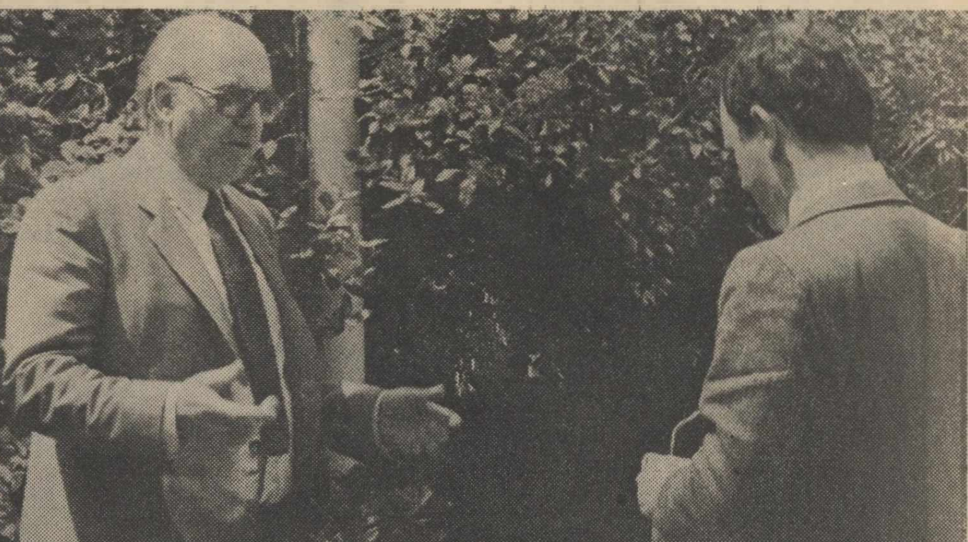

1. Ποιοί θά ἐπανδρώσουν τά ὑπουργεία

ΕΡΩΤΗΣΗ: Είστε ἕτοιμος νά κυβερνήσετε τή χώρα, ἄν αὔριο ὁ Λαός σάς δώσει τήν πλειοψηφία:

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βέβαια, δέν θά εἶχα κανένα δικαίωμα νά διεκδικῶ τήν ψῆφο τοῦ λαοῦ, ἄν δέν εἶχα τήν πεποίθηση ὅτι πραγματικά εἴμαστε σέ θέση, ὅταν ὁ λαός ἀποφανθεῖ, ἀναλάβουμε τά ἡνία τῆς ἐξουσίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θά ἤθελα νά ἐξειδικεύσω τήν ἐρώτηση: Ἔχετε τούς ἀνθρώπους πού θά κάνουν τή δουλειά; Ἔχετε τά στελέχη πού θά ἀναλάβουν τήν διακυβέρνηση τῆς Χώρας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ ἀπάντησή μου εἶναι θετική. Εἶναι δεδομένο ὅτι δέν ἔχουμε στήν κοινοβουλευτική ὁμάδα ἀνθρώπους μέ ὑπουργική θητεία. Ἀλλά αὐτό εἶναι κάτι πού ἐγώ τό θεωρῶ θετικό. Γιατί πραγματικά οἱ περισσότεροι, ἄν ὄχι ὅλοι, ὅσοι ἔχουν διατελέσει ὑπουργοί ἔχουν ὑποστεῖ καί αὐτοί τή φθορά τοῦ κατεστημένου. Ὑπάρχει πραγματικά σ' αὐτόν τόν τόπο μιά δημόσια διοίκηση, μιά γραφειοκρατία, ἕνας συγκεντρωτισμός, καί, ἴσως, θάλεγα ἀκόμη καί μιά διάβρωση ἠθική τῶν ὑπηρεσιῶν, πού γιά κάποιον πού πρωτομπαίνει στήν ἐνεργό διοίκηση σάν ὑπουργός μιᾶς νέας κυβέρνησης θά ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἄμεσης ἀντίληψης καί ἄμεσης δράσης. Ὅσοι ἔχουν διατελέσει πολλές φορές ὑπουργοί ἔχουν προσαρμοστεῖ σ' ἕνα καθεστώς, ἕνα καθεστώς στό ὁποῖο ἡ δημόσια διοίκηση δέν τούς παίρνει σοβαρά. Τό κλίμα τῆς δημόσιας διοίκησης σ' ἕνα ὑπουργεῖο εἶναι «καλά ἐσύ εἶσαι παροδικός, ἔρχεσαι καί φεύγεις, ἐμεῖς εἴμαστε ἐδῶ, ἐμεῖς φτιάχνουμε τούς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ». Αὐτό ἕνας ὑπουργός μέ πεῖρα εἶναι ἕτοιμος νά τό ἀποδεχτεῖ. Ἕνας ὑπουργός ὅμως πού ἔρχεται μέ πρόγραμμα, δηλαδή πού ξέρει τί στόν τομέα του πρέπει νά γίνει βάσει προγράμματος προετοιμασμένου, μελετημένου ἀπό τό κόμμα, αὐτός θά προχωρήσει. Μπορεῖ νά ἔρθει σέ σύγκρουση, στήν πρώτη φάση, μέ τίς δημόσιες ὑπηρεσίες. Ἀλλά, νομίζω, τάχιστα θά ἐπιβάλει τή γραμμή τῆς Κυβέρνησης, ἰδιαίτερα ἄν ληφθοῦν μερικά βασικά μέτρα στά ὁποῖα ἀναφέρθηκα σέ [illegible] μου στούς ἐπιστήμονες. Ἡ ἀπάντησή μου εἶναι λίγο μακρόσυρτη. Θέλω πάντως νά τονίσω ὅτι ἔχουμε καί κοινοβουλευτικά καί ἐξωκοινοβουλευτικά πρόσωπα σέ ὅλους τούς τομεῖς ἱκανά νομίζω νά ἀντιμετωπίσουν τίς δύσκολες στιγμές πού πράγματι ἀναμένουν μιά νέα κυβέρνηση. Θά πρέπει νά ξέρουμε ὅτι ἡ κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ, πού πιστεύουμε ὅτι θά προκύψει ἀπό τίς ἑπόμενες ἐκλογές, θά ἐπωμισθεῖ ἕνα τεράστιο ἔργο ὄχι συνηθισμένο. Γιατί αὐτό πού μᾶς παραδίδει ἡ Νέα Δημοκρατία εἶναι ἕνα κράτος σέ ἀποσύνθεση, ἕνα κράτος χωρίς οὐσιαστική ἡγεσία, ἕνα κράτος τοῦ ὁποίου οἱ ὑπηρεσίες λειτουργοῦν ρουσφετολογικά καί στοῦ ὁποίου τή διοίκηση ἡ ἠθική διάβρωση ἔχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Ἐπίσης καλούμεθα νά ἀντιμετωπίσουμε ταυτόχρονα δύσκολα ἐθνικά θέματα καί δύσκολα οἰκονομικά θέματα στή χώρα μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὑπάρχει ἡ πληροφορία ὅτι ἔχετε συγκροτήσει ὁμάδες ἐργασίας, ὅτι ὁρισμένους τομεῖς κυβερνητικῆς πολιτικῆς τους ἔχετε ἀναθέσει σέ ὁμάδες εἰδικῶν ἐπιστημόνων. Ὑπάρχουν πράγματι τέτοιες ὁμάδες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναί. Στά πλαίσια τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνάλυσης καί Προγραμματισμοῦ καί σάν προεκτάσεις της ὑπάρχουν Ὁμάδες Ἐργασίας σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς Κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ποιοί εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού δουλεύουν σ' αὐτές τίς ἐπιτροπές οἱ ὁποῖες ἀτελοῦνται ἀπό τρεῖς μέχρι ἑπτά, ὀκτώ πρόσωπα ἡ κάθε μία; Οἱ ἐπιτροπές συγκροτοῦνται ἀπό βουλευτές, ἀπό εἰδικούς πού εἶναι στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἀλλά ταυτόχρονα ἔχουμε καί τήν προσφορά ὁρισμένων ἀκαδημαϊκῶν δηλ. καθηγητῶν Πανεπιστημίων, ὅπως ἔχουμε τήν προσφορά ἀκόμη καί δημοσίων ὑπαλλήλων. Αὐτές οἱ Ὁμάδες Ἐργασίας ἔχουν προσφέρει, ἡ κάθε μία τους ἕνα σχέδιο προγράμματος Κυβερνητικῆς Πολιτικῆς τό ὁποῖο πιά ἐπεξεργαζόμαστε στήν τελική του φάση. Ἀπό τίς ἐπιτροπές αὐτές θά χρησιμοποιήσουμε ὁπωσδήποτε ὁρισμένα στελέχη γιά τήν ἐπάνδρωση τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς. Εἶναι πιθανό νά ὑπάρξουν καί ὁρισμένοι ἐξωκοινοβουλευτικοί ὑπουργοί σέ μιά κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ ὅπου οἱ τεχνικές γνώσεις εἶναι τό πρῶτο αἰτούμενο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πιστεύετε ὅτι μιά κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ θά πρέπει νά ἔχει σάν κύριο γνώρισμα τήν τεχνοκρατική της δομή, γιά νά ἀντιμετωπίσει τά προβλήματα πού ὑπάρχουν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἀσφαλῶς πρέπει νά ἔχει καί τήν τεχνοκρατική της δομή. Ἀναλαμβάνουμε τήν κυβέρνηση γιά νά ἐπιτελέσουμε ἕνα ἐθνικό ἔργο μεγάλων διαστάσεων. Εἶναι παράδοση στόν τόπο μας οἱ κυβερνήσεις νά ἀποτελοῦνται στή μεγάλη τους πλειοψηφία ἀπό βουλευτές.

Καί στό παρελθόν τά χαρτοφυλάκια ἔχουν μοιραστεῖ στούς βουλευτές, ἐκείνους πού ἔχουν μεγάλη προσωπική κομματική δύναμη ἤ παρουσία. Δέν ἀρνούμεθα ὅτι μέσα στά στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ ὑπάρχουν βεβαίως ἄνθρωποι μέ τεράστια δημοτικότητα, στηρίζονται δηλαδή σέ μιά μεγάλη λαϊκή ὑποστήριξη καί ἐπομένως εἶναι [illegible] θά πρέπει [illegible] τήν εὐκαιρία νά ὑπηρετήσουν τό λαό καί ἀπό θέσεις κυβερνητικές. Ἀλλά τά χαρτοφυλάκια γιά τό ΠΑΣΟΚ δέν εἶναι θέμα βραβείου σέ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν πετύχει στή λαϊκή δοκιμασία. Εἶναι κατά κύριο λόγο πόστα δουλειᾶς. Δέν ἀμφισβητῶ ὅτι ὁ μέγας ἀριθμός ὑπουργῶν θά εἶναι ἀπό τήν Κοινοβουλευτική Ὁμάδα, ἀλλά δέν θά εἶναι αὐτό τό πρῶτο κριτήριο. Τό πρῶτο κριτήριο εἶναι ἡ ὑπηρεσία πρός τό λαό, ἡ ἐπίλυση προβλημάτων δυσχερεστάτων. Καί βέβαια πιστεύουμε ὅτι ἀπό τίς Ὁμάδες Ἐργασίας στίς ὁποῖες ἀναφέρθηκα θά ἀναδειχτοῦν σύμβουλοι οἱ ὁποῖοι μποροῦν νά βοηθήσουν τό ἔργο τῶν ὑπουργῶν. Ταυτόχρονα θέλω νά τονίσω ὅτι θά ἀξιοποιήσουμε τή Δημόσια Διοίκηση. Βεβαίως θά πάρουμε μέτρα, στά ὁποῖα ἔχω ἀναφερθεῖ καί πρόσφατα μάλιστα, γιά νά βελτιώσουμε τή λειτουργικότητα καί νά περάσουμε ἕνα κλίμα διαφορετικό ἐξυπηρέτησης καί ὄχι καταδυνάστευσης τοῦ πολίτη. Ἀλλά ἡ πρόθεσή μας εἶναι νά ἐπιλέξουμε ἐκεῖνα τά στελέχη ἀπό τή δημόσια ὑπαλληλία πού εἶναι ἀποφασισμένα νά ὑπηρετήσουν τό λαό καί τό ἔθνος καί τούς δώσουμε τήν εὐκαιρία νά ἀξιοποιηθοῦν.

2. Τί θά ἀλλάξει στή ζωή τῶν Ἑλλήνων

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἶναι ἕτοιμο τό Κυβερνητικό σας πρόγραμμα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Γιά τό πρόγραμμα τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἔχω νά πῶ τά ἑξῆς: Μέ τήν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἐκλογές θά γίνουν τό φθινόπωρο, ἄν γίνουν νωρίτερα τό χρονοδιάγραμμά μας θά ἀλλάξει, ἀλλά μέ τήν προϋπόθεση ὅτι οἱ ἐκλογές θά γίνουν τόν Ὀκτώβριο, ὅπως λέει ἡ κυβέρνηση γιατί θέλει νά τίς ἀποφύγει τώρα, θά ἔχουμε σύντομα, πρῶτα τήν παρουσίαση μιᾶς Διακήρυξης Κυβερνητικοῦ Προγράμματος. Θά εἶναι ἕνα μικρό βιβλίο 100—150 σελίδες, τό ὁποῖο θά περιέχει σφαιρικά τήν Κυβερνητική Πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ σέ ὅλα τά θέματα, ἐθνικά, οἰκονομικά, διοικητικά, ἐκπαιδευτικά κ.λπ. Θά 'ναι μιά σφαιρική τοποθέτηση τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἀργότερα, μέσα στό καλοκαίρι, μέ τήν προοπτική τῶν ἐκλογῶν τόν Ὀκτώβρη, θά δώσουμε στή δημοσιότητα φυλλάδια τά ὁποῖα θά καλύπτουν ἀναλυτικά τούς βασικούς τομεῖς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ὅπως εἶναι: ἡ Παιδεία, ἡ Ὑγεία, ἡ Κοινωνική Ἀσφάλιση, ἡ Διοίκηση καί ὁ Δημοκρατικός Προγραμματισμός. Φυσικά εἶναι ἀκόμη οἱ γενικές γραμμές τῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς γιά τήν πρώτη τετραετία, ἡ Βιομηχανική καί ἡ Ἀγροτική Πολιτική, τό θέμα Χωροταξία καί Περιβάλλον, τό θέμα Ἐνέργεια πού εἶναι τεράστιας σημασίας καί βεβαίως οἱ γενικές ἀρχές Δημοσιονομικῆς, Νομισματικῆς καί Πιστωτικῆς Πολιτικῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ. Θά εἶναι ξεχωριστά εὐανάγνωστα φυλλάδια, τά ὁποῖα θά περιέχουν δεσμεύσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀπέναντι στόν Ἕλληνα ψηφοφόρο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἄν αὔριο πάρετε τήν ἐξουσία τί ἀλλάζει στή ζωή τῶν Ἑλλήνων; Ποιές θά εἶναι οἱ ἄμεσες ἀλλαγές; Τί πρέπει νά περιμένει κανείς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πολύ σωστή καί δύσκολη ἐρώτηση. Λοιπόν, ἔχουμε ἕνα πρόγραμμα γιά τούς πρώτους τρεῖς ἕως ἕξι μῆνες στόν Οἰκονομικό Τομέα διότι δέν πρέπει νά ἀγνοοῦμε ὅτι ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας τόν ἐρχόμενο Ὀκτώβρη θά εἶναι σημαντικά χειρότερη ἀπό ὅτι εἶναι τώρα τόν Ἀπρίλιο. Αὐτές εἶναι οἱ προβλέψεις ὅλων τῶν σοβαρῶν παραγόντων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Καί πράγματι ἔχει πρωτιά γιά τόν Ἕλληνα αὐτή τή στιγμή τό οἰκονομικό πρόβλημα, ἔχει πρωτιά τό θέμα τοῦ πληθωρισμοῦ, τό θέμα τῆς στασιμότητας ἐπενδύσεων, τό θέμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ἡ μείωση τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος τοῦ Ἕλληνα πολίτη, ἀγρότη, ἐργάτη, μέσου ἀστοῦ. Γιά τήν ἀντιμετώπιση αὐτῶν τῶν δυσχερῶν ζωτικῶν γιά τή χώρα καί τούς πολίτες προβλημάτων ἔχουμε πρωτοτυπήσει στό ἑξῆς: Καλέσαμε ἕναν ἀριθμό Ἑλλήνων ἀποκλειστικά οἰκονομολόγων πού ἐργάζονται εἴτε στήν Ἑλλάδα εἴτε στό ἐξωτερικό σέ Διεθνεῖς Ὀργανισμούς καί κάναμε πρίν ἀπό δύο περίπου μῆνες μιά σύσκεψη γιά νά διαμορφώσουμε τό οἰκονομικό καί πολιτικό πρόγραμμα τῶν πρώτων μηνῶν γιά νά ἀντιμετωπίσουμε τήν μπόρα πού θάλεγε κανείς πώς εἶναι ἡ οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιά θά εἶναι τά ἄμεσα μέτρα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Νομίζω ὅτι πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀπό τή Διοίκηση. Τί θά ἀλλάξει στή ζωή τοῦ κάθε ἀνθρώπου; Ὁ Ἕλληνας πολίτης ἔρχεται σέ ἐπαφή μέ τό Δημόσιο σχεδόν κάθε μέρα. Καί ἔχει γνώση ὁ πολίτης ὅτι ἐάν δέν διαθέτει κάποιο «μέσον» οὔτε θέματα ρουτίνας δέν μπορεῖ νά λύσει. Ἔχει συνηθίσει στήν ἀναβολή, ἔχει συνηθίσει στόν ἀγέρωχο τόνο ὁρισμένων κρατικῶν λειτουργῶν καί συχνά καταδυναστεύεται κατά τρόπο πού νομίζω ὅτι δέν ἔχει ὅμοιο στήν Εὐρώπη. Μιλῶ βέβαια γιά τή Δυτική Εὐρώπη. Λοιπόν, ἕνα σημεῖο στό ὁποῖο θά ἀλλάξει ριζικά τό κλίμα εἶναι αὐτό. Δέν εἶναι ἡ στιγμή νά προσδιορίσω λεπτομερειακά τά μέτρα πού θά πάρουμε, ἀλλά θά πάρουμε μέτρα ἔτσι ὥστε ὁ πολίτης νά προστατεύεται ἀπό τήν αὐθαιρεσία δημοσίων λειτουργῶν. Ταυτόχρονα πέραν τοῦ ὅτι θά ἀλλάξει τό κλίμα καί τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ κράτους ἀπέναντι στόν πολίτη ἀπό ὁποιαδήποτε κοινωνική καί οἰκονομική τάξη καί ἄν προέρχεται, ταυτόχρονα ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὁ ὁποῖος σήμερα διακατέχεται ἀπό εὐθυνοφοβία θά ἀναλάβει ὁ ἴδιος συγκεκριμένες εὐθύνες. Θά κάνουμε τόν δημόσιο ὑπάλληλο ταυτόχρονα ὑπεύθυνο καί ἐξυπηρετικό πρός τόν πολίτη.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς βλέπετε χρονικά αὐτή τήν ἀλλαγή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω ὅτι αὐτή ἡ ἀλλαγή κλίματος τῆς Διοίκησης πού δέν γίνεται σέ μιά μέρα — δέν εἴμαστε ἀφελεῖς! — αὐτή ἡ ἀλλαγή θά εἶναι ἐμφανής μέσα σέ μιά περίοδο ὁρισμένων ἐτῶν. Θά ὑπάρξει, θά ἔλεγα, μιά περίοδος «χάριτος» τήν ὁποία πιστεύουμε ὅτι ὁ λαός θά δώσει στό ΠΑΣΟΚ γιά νά πραγματοποιήσει τίς ἐπαγγελίες του.

Ἔρχομαι τώρα σέ ἕνα δεύτερο τεράστιο θέμα. Εἶναι αὐτό πού λέμε ἡ «παραοικονομία» τῆς χώρας. Εἶναι τό δίκτυο τῆς κερδοσκοπίας καί τῆς συναλλαγῆς. Ὑπάρχει πρῶτο στήν Ἑλλάδα ἀναμφισβήτητα μιά φοροδιαφυγή τεραστίων διαστάσεων πού εἴχαμε κάποτε ἐπισημάνει στίς ἐκλογές τοῦ '77 στά 100 δισεκατομμύρια. Σήμερα οἱ εἰδικοί μᾶς λένε ὅτι πρέπει νά ἔχει πλησιάσει τά 150 δισεκατομμύρια. Ὑπάρχει, δεύτερο, αὐτό πού λέμε ὁ «μεσάζων». Ἐάν κανείς κοιτάξει ἔστω καί ἐπιφανειακά τήν τιμή τήν ὁποία πληρώνεται ὁ παραγωγός καί ἰδιαίτερα ὁ ἀγρότης καί τήν τιμή πού πληρώνει ὁ καταναλωτής στήν πόλη θά δεῖ ἕνα ἄνοιγμα ἀπίθανων διαστάσεων. Εἶναι, λοιπόν, σαφές ὅτι οἱ μεσάζοντες μέ τά τεράστια κέρδη τους αὐξάνουν τόν πληθωρισμό, ἐνῶ διαμορφώνουν χαμηλότερο εἰσόδημα γιά τόν Ἕλληνα ἀγρότη......

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἔχετε λύση γιά τό πρόβλημα αὐτό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Λύση ὑπάρχει γιά ὅλα τά προβλήματα. Ἐμεῖς ἔχουμε καί τή θέληση... Θά καταστήσουμε τόν ἴδιο τόν παραγωγό ἐνεργό μέλος στή διαδικασία ἐμπορίας τῶν προϊόντων του. Στό θέμα αὐτό ὅλοι θά δοῦν ἀμέσως, μέ τό κλείσιμο τῆς «ψαλίδας», τήν ἀλλαγή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θά συμβεῖ τό ἴδιο καί μέ τή φοροδιαφυγή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω ὅτι καί στό θέμα τῆς φοροδιαφυγῆς τά μέτρα πού θά λάβουμε θά μᾶς ἐπιτρέψουν σέ ἕνα βραχύ σχετικά χρονικό διάστημα νά συλλάβουμε ἕνα μεγάλο τμῆμα της. Εἶναι πάρα πολύ δύσκολο νά ποῦμε ὅτι θά συλλάβουμε ὅλη τή φοροδιαφυγή, γιατί οἱ μηχανισμοί της εἶναι πάρα πολύ ἐξελιγμένοι καί πάρα πολύ ἀφανεῖς. Ὑπάρχει, ὅμως, καί ἕνας τρίτος τομέας τόν ὁποῖο πιστεύω ὅτι θά ἀλλάξει σημαντικά τό κλίμα, μιλᾶμε ἀκόμα γιά τήν οἰκονομία: Σήμερα οἱ πιστώσεις τῶν Τραπεζῶν, ἄσχετα ἀπό τήν πιστωτική πολιτική πού ἀκολουθεῖ ἡ κυβέρνηση, πόσο ἐπεκτατική ἤ πόσο συντηρητική εἶναι, οἱ πιστώσεις κατευθύνονται κυρίως σέ ἐκεῖνες τίς ἐπιχειρήσεις οἱ ὁποῖες: Πρῶτο, διαθέτουν τά πολιτικά καί ἄλλα μέσα, δεύτερο, εἶναι ἤδη ὑποχρεωμένες στίς Τράπεζες καί τρίτο, διαθέτουν ὁρισμένες ἐγγυήσεις ἀκίνητης περιουσίας πού φαίνεται νά ἐνδιαφέρουν τίς ἑλληνικές Τράπεζες πολύ περισσότερο ἀπό ὅσο οἱ πιθανότητες παραγωγικῆς ἀξιοποιήσεως τῶν πιστώσεων. Οὐσιαστικά σήμερα ἕνα τεράστιο ποσοστό τῶν πιστώσεων προσφέρεται σέ ἕνα πάρα πολύ μικρό ἀριθμό ἐπιχειρήσεων.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιά θά εἶναι ἡ ἀλλαγή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ ἀλλαγή θά εἶναι ὅτι θά πάψει τό κριτήριο γιά τή χρηματοδότηση νά εἶναι τό ἄν ἔχει ἡ ἐπιχείρηση ἀκίνητα γιά ἐγγύηση ἤ νά εἶναι κριτήριο τό ὅτι εἶναι ἤδη χρεωμένη στήν Τράπεζα ἤ τό ὅτι ἔχει κάποιον ὑπουργό ἤ κάποιον «ἰσχυρό ἄνδρα» νά τήν ὑποστηρίξει. Κριτήριο θά εἶναι ἡ παραγωγικότητα, ἡ ἀποδοτικότητα τῆς ἐπιχειρήσεως στά πλαίσια ἑνός ἀναπτυξιακοῦ προγράμματος πού θά ἔχει καί τήν ἀντιστοιχία του στόν βιομηχανικό τομέα, ὅπως γίνεται σέ ἄλλες χῶρες. Αὐτό τό ὁποῖο μοιάζει ἐπαναστατικό εἶναι ρουτίνα σέ μιά προχωρημένη οἰκονομικά χώρα. Θά ἤθελα ἐδῶ νά προσθέσω κάτι. Ὑπάρχει ἕνα τεράστιο πρόβλημα πού τό ΠΑΣΟΚ θά πρέπει νά ἀντιμετωπίσει. Καί τοῦτο εἶναι ὅτι μεγάλος ἀριθμός ἑλληνικῶν ἐταιριῶν στηρίζεται ὄχι σέ δικό τους κεφάλαιο ἀλλά στηρίζεται συντριπτικά σέ τραπεζικό κεφάλαιο. Ἔχουν συνηθίσει πολλές μεγάλες ἐπιχειρήσεις ἄσχετα ἀπό τήν πορεία τους, ἄν εἶναι κερδοφόρες ἤ ὄχι, νά στηρίζονται σέ πιστώσεις οἱ ὁποῖες καί μόνον τίς κρατοῦν στή ζωή. Αὐτή τή στιγμή πού μιλᾶμε ὑπάρχουν σημαντικός ἀριθμός μεγάλων ἐπιχειρήσεων..., 100 περίπου, οἱ ὁποῖες παρά τό σημαντικό δανεισμό, μιλᾶμε γιά 80% τοῦ οὐσιαστικοῦ κεφαλαίου, βρίσκονται σέ μιά πάρα πολύ δύσκολη περίοδο. Τόσο δύσκολη ὥστε τά ἔσοδά τους νά μήν καλύπτουν κάν σέ ὁρισμένες περιπτώσεις τούς τόκους καί σέ ἄλλες τά τοκοχρεωλύσια. Βεβαίως αὐτές οἱ ἐταιρίες κρατοῦνται στή ζωή αὐτή τήν ὥρα ἀπό περαιτέρω πιστώσεις. Θά εἶναι αὐτό ἕνα ἀπό τά πρῶτα θέματα πού θά ἀπασχολήσει τήν κυβέρνησή μας. Πολύ πρίν σκεφτοῦμε ἄλλα μέτρα στή βιομηχανία θά πρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε τό πρόβλημα ἐπιβιώσεως αὐτῶν τῶν ἐταιριῶν. Εἶναι πρόβλημα ἐπιλογῆς ἀνάμεσα σέ κεῖνες πού μποροῦν νά ἀποδώσουν στό κοινωνικό σύνολο καί τίς ὁποῖες πρέπει νά στηρίξουμε πιστωτικά, ἀπαιτώντας ὅμως καί ὁρισμένες ἐσωτερικές ἀναδιαρθρώσεις, καί στίς ἄλλες οἱ ὁποῖες ἔχουν τελειώσει οὐσιαστικά τήν ἀποστολή τους καί οἱ ὁποῖες δέν ἔχουν περιθώρια ἐπιβιώσεως.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς κρίνετε τίς πληροφορίες πού δημοσιεύτηκαν στόν «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ» ὅτι ὑπάρχουν ὁρισμένοι οἱ ὁποῖοι κινοῦνται γιά ρυθμίσεις τέτοιων ἐκκρεμοτήτων πρίν ἀπό τίς ἐκλογές; Ἐπιδιώκουν δηλαδή ρυθμίσεις πού θά ἀπέτρεπαν τό ἐνδεχόμενο μιά νέα Κυβέρνηση νά λάβει μέτρα ἀναμορφώσεως τῶν σχέσεων ὁρισμένων ἐπιχειρήσεων μέ Τράπεζες...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στό θέμα αὐτό στόχος τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. δέν εἶναι νά κατορθώσει νά ἐπιστραφοῦν τά χρεωστούμενα στίς Τράπεζες. Αὐτό θά γίνει μόνο ἀπό μιά ἐπιχείρηση πού εἶναι βιώσιμη. Μιά ἐπιχείρηση πού δέν εἶναι βιώσιμη δέν μπορεῖ νά τό κάνει.

Ὑπάρχουν ἐπιχειρήσεις ὑπερχρεωμένες πού ἀκόμα καί ἄν τίς πουλήσεις ὡς ἀκίνητη περιουσία δέν πρόκειται νά καλύψεις τά χρέη τους. Μιλᾶμε γιά χρέη τῆς τάξεως τῶν 3 ἤ 4 δισεκατ. δραχ. Μιλᾶμε γιά ἀπίθανα χρέη καί ἀπίθανες πιστώσεις! Προσπάθεια νά ἐπανακτήσουν οἱ Τράπεζες αὐτά τά ὁποῖα ἔχουν ἤδη δώσει δέν ὁδηγεῖ πουθενά.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Δηλαδή αὐτά τά χρήματα χάθηκαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὄχι κατ' ἀνάγκην. Ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι πού πρέπει νά γίνει μιά ἐπιλογή ἀνάμεσα σέ κεῖνες τίς ἐταιρίες πού εἶναι βιώσιμες, στίς ὁποῖες πράγματι πρέπει νά πάρει κανείς ὁρισμένα μέτρα γιά νά τούς ἐπιτρέψει νά τά βγάλουν πέρα, καί σέ κεῖνες τίς ἐπιχειρήσεις οἱ ὁποῖες πράγματι δέν ἔχουν καμιά προοπτική ἐπιτυχίας καί ἐπιβιώσεως. Ὑπάρχουν καί αὐτές. Αὐτό θά ἀπαιτήσει μελέτη. Καί θά πρέπει νά πῶ τό ἑξῆς: Σήμερα ὑπάρχει μιά ἐπιτροπή ἡ ὁποία ἐργάζεται πάνω στά στοιχεῖα «ταυτότητας» τῶν πρώτων ἑκατό ἐταιριῶν τῆς χώρας. Δέν μιλᾶμε γιά πολύ βαθιές μελέτες. Μιλᾶμε, γιά μιά ἔκθεση πάνω στήν κάθε ἐπιχείρηση, ὥστε νά ξέρουμε τά βασικά στοιχεῖα τῆς κάθε ἐπιχείρησης γιά νά μπορέσουμε νά κρίνουμε ἄν μιά ἐπιχείρηση μπορεῖ, μέ ὑποστήριξη ἀπό τίς Τράπεζες, νά βγάλει πέρα τόν ἀγώνα της στά πλαίσια ἑνός ἀνταγωνισμοῦ πού γίνεται σκληρότερος. Ἡ ἄλλη περίπτωση, βέβαια, εἶναι ὅτι δέν πρόκειται νά τά βγάλει πέρα. Δέν θέλω νά ὀνομάσω ἐταιρίες, ἀλλά ὑπάρχουν ἐταιρίες οἱ ὁποῖες εἶναι καταδικασμένες ἐκ τῶν προτέρων καί τίς ὁποῖες δέν πρόκειται νά διασώσει ὁποιαδήποτε πιστοδότηση. Ἄλλη θά εἶναι, λοιπόν, ἡ μεταχείριση ἐταιριῶν πού ἔχουν ἐξ ἀντικειμένου μιά προοπτική γιά κερδοφόρο ἀπόδοση καί ἄλλη θά εἶναι ἡ μεταχείριση στήν περίπτωση πού δέν ὑπάρχει τέτοια προοπτική. Ἔχουμε πεῖ ὅτι ὑπάρχουν ὁρισμένοι τομεῖς στούς ὁποίους προβλέπουμε κοινωνικοποίηση.

3. Τομεῖς πού θά κοινωνικοποιηθοῦν

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τί εἶναι κοινωνικοποίηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἐπειδή ἡ λέξη δέν εἶναι βασικά καθιερωμένη καί ὑπάρχουν καί πολλές παρεξηγήσεις...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὁρισμένοι λένε ὅτι «θά χάσουμε τά μαγαζιά μας»... Ποιά εἶναι ἡ ἀπάντηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αὐτό μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο! Ὅπως στίς ἐκλογές τοῦ '74 εἶχαν φτάσει σέ χωριά νά λένε ὅτι ἄν βγεῖ τό ΠΑΣΟΚ θά χάσουν οἱ ἀγρότες τό γαϊδοῦρι τους!...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τί ἐννοεῖτε, λοιπόν, λέγοντας κοινωνικοποίηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἄς ξεκινήσουμε μέ τόν ἀγροτικό τομέα. Ὅταν λέμε κοινωνικοποίηση στά πλαίσια τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ἐννοοῦμε τή διαμόρφωση ἐθελοντικῶν συνεταιρισμῶν. Τονίζω τή λέξη «ἐθελοντικῶν» γιατί ἄν δέν εἶναι τό κίνητρο τῆς ἀπόδοσης τοῦ συνεταιρισμοῦ πού νά ὁδηγεῖ τόν ἀγρότη αὐτοβούλως στό νά συμμετάσχει, ἔ! τότε δέν πρέπει νά γίνει συνεταιρισμός! Αὐτό εἶναι πολύ σημαντικό καί νομίζω ὅτι πρέπει νά εἶναι πολύ σαφές. Αὐτοί οἱ συνεταιρισμοί στήν πρώτη φάση θά προχωρήσουν στήν ἐμπορία τῶν προϊόντων. Αὐτό θά ἀπαιτήσει καί ὁρισμένες στοιχειώδεις βιομηχανικές - μεταποιητικές διαδικασίες ὅπως εἶναι τό πακετάρισμα, τό «κουτί» γιατί πρέπει νά ὑπάρξουν στάνταρντ. Διαδικασίες πού νά ἐπιτρέπουν τή διάθεση τῶν προϊόντων ὄχι μόνο μέσα στή χώρα μας ἀλλά καί στό ἐξωτερικό, ὅπου οἱ προδιαγραφές εἶναι πάρα πολύ αὐστηρές. Λοιπόν, σέ πρώτη φάση, θά γίνει ἐπέκταση τῆς δραστηριότητας τῶν ἀγροτῶν στήν ἐμπορία καί σέ ὁρισμένες ὄψεις τῆς βιομηχανίας. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου θά μπορέσουν τέτοιοι συνεταιρισμοί πού εἶναι κατ' ἐξοχήν ἀγροτικοί νά ἀναλάβουν ὁρισμένες πιά σημαντικές μεταποιητικές βιομηχανικές δραστηριότητες, πάντοτε στά πλαίσια τοῦ συνεταιρισμοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς μπορεῖ νά γίνουν τέτοιοι συνεταιρισμοί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οἱ ἀγρότες θά συμμετέχουν ἐθελοντικά μέ δύο τρόπους. Πρῶτον θά πρέπει νά εἶναι ἀγρότες, πού σημαίνει ὅτι θά πρέπει νά ἔχουν δική τους γῆ. Θά συμμετέχουν, λοιπόν, ταυτόχρονα μέ τήν προσωπική τους ἐργασία, τῆς οἰκογένειάς τους, καί μέ τή γῆ τους, τήν ὁποία γῆ τους θά μποροῦν νά ἀποσύρουν ἀπό τό συνεταιρισμό ὁποτεδήποτε κρίνουν ἐκεῖνοι. Θά δώσουν μιά προειδοποίηση ὁποτεδήποτε κρίνουν ὅτι τούς συμφέρει. Γιά νά πραγματοποιηθεῖ γιά μένα αὐτό τό μεγάλο ὅραμα τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν ὕπαιθρο, αὐτό πού λέμε ἀγροτοβιομηχανικοί συνεταιρισμοί, ὑπάρχει μιά πάρα πολύ βασική προϋπόθεση. Εἶναι τό νά προσφέρει ἡ πολιτεία στούς συνεταιρισμούς αὐτούς τεχνική βοήθεια. Χρειάζεται αὐτό πού λέμε μάνατζμεντ, διοίκηση. Δέ γίνονται αὐτά χωρίς διοίκηση. Διοίκηση σημαίνει πρῶτα ἀπ' ὅλα νά ἔχεις τεχνικούς, γεωπόνους καί ἄλλους εἰδικούς πού ἀσχολοῦνται μέ τήν ἀγροτική παραγωγή. Σημαίνει ὅτι πρέπει νά ἔχεις ἀνθρώπους πού νά ξέρουν νά διοικήσουν ἕνα μαγαζί, πού λέγεται εἴτε συνεταιρισμός, εἴτε ἰδιωτική ἐπιχείρηση. Χρειαζόμαστε ἐπίσης ἀνθρώπους πού νά εἶναι ἐν γνώσει ὄχι μόνον τῆς τεχνολογίας τῆς σχετικῆς μέ τίς βιομηχανικές δραστηριότητες, ἀλλά ἀκόμα καί τῶν συνθηκῶν ἀγορᾶς στό ἐξωτερικό καί στό ἐσωτερικό. Γιά μένα αὐτός εἶναι ὁ μεγάλος, δύσκολος καί περιοριστικός παράγοντας γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ στόχου. Εἶναι ἡ παροχή αὐτή τῶν ἐξειδικευμένων τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν. Καί δυστυχῶς στήν Ἑλλάδα δέν ἔχουμε δώσει ἔμφαση οὔτε στή διοίκηση, οὔτε στή γεωπονία μέ τήν εὐρύτερη τῆς ἔννοια. Εἶναι ἀπίστευτο ὅτι σ' αὐτή τή χώρα δέν ὑπάρχει μία Σχολή ὅπου θά ἐκπαιδεύονται ὑπάλληλοι διοικητικοί, εἴτε γιά τό Δημόσιο εἴτε γιά τίς Ἰδιωτικές Ἐπιχειρήσεις. Καί αὐτό δυστυχῶς δέν εἶναι κάτι πού γίνεται σέ μιά μέρα.

Μέσα στά παλαιά ὁράματα πού εἶχα, ἦταν, αὐτό νά γίνει μέ τό Πανεπιστήμιο Πατρῶν, τόν Ἱδρυτικό Νόμο τοῦ ὁποίου ἐγώ εἶχα περάσει ἀπό τή Βουλή τό '65. Τό ἔβλεπα πραγματικά σάν ἕνα φυτώριο ἀνθρώπων μέ διοικητικές ἱκανότητες, πού θά μποροῦσαν νά χρησιμοποιηθοῦν καί ἰδιωτικά καί δημόσια. Ἄς εἶναι... Κοινωνικοποίηση, ἑπομένως, στόν ἀγροτικό τομέα ξεκαθαρίζω τί σημαίνει. Δέν ἀγγίζουμε τήν περιουσία τοῦ ἀγρότη, τήν ὁποία σεβόμαστε καί τήν ὁποία ἀντίθετα θέλουμε νά ἀξιοποιήσουμε. Θά πρέπει νά ποῦμε ἀκόμη ὅτι ὁ ἀκτήμονας ἀγρότης θά πάρει ἰδιαίτερη σημασία στά προγράμματά μας. Καί ὁπωσδήποτε θά πραγματοποιήσουμε τήν ὑπόσχεσή μας νά τόν καταστήσουμε ἀπό ἀκτήμονα, πραγματικό γεωργό. Καί ἐδῶ τό πρόγραμμά μας διασυνδέεται μέ τήν μοναστηριακή κατά κύριο λόγο περιουσία σέ πολλές περιοχές τῆς χώρας, τήν ὁποία πιστεύω βεβαίως ὅτι ἔτσι πρέπει νά ἀξιοποιήσουμε.

4. Τράπεζες, ὀρυκτός πλοῦτος, Ἄμυνα

ΕΡΩΤΗΣΗ: Στούς ἄλλους τομεῖς;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἄς ἀρχίσω μέ τίς Τράπεζες. Λέμε ὅτι θά κοινωνικοποιηθοῦν καί καμμιά φορά μᾶς λένε ὅτι οἱ Τράπεζες εἶναι ἤδη κοινωνικοποιημένες. Καί αὐτό εἶναι μιά πραγματικότητα μέ λίγες ἐξαιρέσεις. Εἶναι μιά πραγματικότητα. Ἄλλο εἶναι τό πρόβλημα. Καί αὐτό θά λύσουμε. Διότι ἐκεῖνο πού πρέπει νά πεῖ κανείς πραγματικά γιά τίς Τράπεζες ὅπως εἶναι ἡ Ἐθνική, εἶναι ὅτι ἀντί νά ἐξυπηρετοῦν τά συμφέροντα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχουν τήν δυνατότητα νά ἐπηρεάζουν τίς ἀποφάσεις τους πρέπει νά ἐξυπηρετοῦν συμφέροντα πού προωθοῦν τήν ὑπόθεση τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ὅπως ἔχω δηλώσει καί στή Βουλή, τό θέμα δέν εἶναι ἄν θά κοινωνικοποιηθεῖ ἡ Ἐθνική Τράπεζα, πού εἶναι ἤδη κοινωνικοποιημένη, ἀφοῦ σέ μέγιστο βαθμό τήν ἐλέγχει τό κράτος. Τό θέμα εἶναι ἡ Κυβέρνηση νά ὑπηρετεῖ συμφέροντα τῆς πλατειᾶς μάζας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καί ὄχι τῶν ὀλίγων εὐνοουμένων οἱ ὁποῖοι νέμονται κυριολεκτικά τό μεγαλύτερο ποσοστό τῶν πιστώσεων. Τό πρόβλημα εἶναι τό «σημείωμα» τοῦ Ὑπουργοῦ, πού δίνει δισεκατομμύρια!... Ἑπομένως ὅταν μιλᾶμε γιά κοινωνικοποίηση τῶν Τραπεζῶν ἐννοοῦμε ὅτι θά διαμορφωθεῖ μιά πιστωτική πολιτική, ἡ ὁποία θά συνδέεται μέ ἕνα μα[illegible] οἰκονομικό πρόγραμμα ἀναπτύξεως, τό ὁποῖο θά πρέπει νά ὑπηρετήσουν οἱ Τράπεζες μέ τίς πιστώσεις τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μετά τίς Τράπεζες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πέρα ἀπό τίς πιστώσεις ὑπάρχει ὁ ὀρυκτός πλοῦτος. Εἶναι θέση τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. πώς ὁ ὀρυκτός πλοῦτος αὐτῆς τῆς χώρας ἀνήκει σέ ὅλους, ἀνήκει στό κοινωνικό σύνολο. Καί αὐτό ἀφορᾶ τόσο στό πετρέλαιο, ἐάν ἔχουμε πετρέλαιο, καί νομίζω ὅτι ἔχουμε, ἀλλά γιά πολλούς ἴσως λόγους δέν τό ἔχουμε πλήρως ἀνακαλύψει ἀλλά ἐπίσης καί στίς ἄλλες μορφές τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου. Ὁ ὀρυκτός πλοῦτος εἶναι μιά τεράστια δωρεά σ' αὐτή τή χώρα, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή μακροπρόθεσμη ἀνάπτυξή της. Παράγουμε σημαντικά ὀρυκτά τά ὁποῖα μποροῦν νά ἐπηρεάσουν καί τό ἰσοζύγιο πληρωμῶν σημαντικά, ἀλλά καί νά γίνουν ἡ βάση τῆς βιομηχανικῆς μας ἀνάπτυξης. Ἐπιχειρήσεις, ὅπως εἶναι λ.χ. ἡ «ΠΕΣΙΝΕ» ἔχουν πάρα πολύ λίγα προσφέρει στήν οἰκονομία τῆς χώρας μας. Ἀντίθετα ἔχουν κυριολεκτικά κερδοσκοπήσει σέ βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου μέ τούς ἀπίθανους ὅρους κάτω ἀπό τούς ὁποίους ἔχουν λειτουργήσει. Ἡ ἐπιδότηση π.χ. ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἶναι σκανδαλώδης. Ἄν λογαριάσει κανείς στή ζωή τῆς «ΠΕΣΙΝΕ» ὡς τώρα, ποιά εἶναι ἡ κρατική ἐπιδότηση, θά καταλήξει σέ ἀριθμούς φανταστικούς! Ὁ ὀρυκτός πλοῦτος ἀνήκει σέ ὁλόκληρο τόν ἑλληνικό λαό. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ πολεμική βιομηχανία, ἡ ὁποία...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μήπως θά θέλατε στό θέμα τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου νά ἐξειδικεύσετε κάπως τό πράγμα; Τί μέτρα θά λάβετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναί. Ἐκεῖνο πού ἔχει μεγάλη σημασία σχετικά μέ τόν ὀρυκτό πλοῦτο εἶναι ὁ ρυθμός ἐκμεταλλεύσεως. Μιά πολύ βασική ὄψη τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου εἶναι ὁ ρυθμός τῆς ἐξορύξεως. Ὁ ὀρυκτός πλοῦτος κάποτε τελειώνει καί συνεπῶς τό πῶς θά ἐκμεταλλευθεῖ, πρέπει νά ἐνταχθεῖ σέ ἕνα εὐρύτερο πρόγραμμα. Δίνω ἕνα παράδειγμα: Οἱ ἀραβικές χῶρες ἔχουν πετρέλαιο. Ξέρουν περίπου ὅτι τόν τάδε χρόνο μέ ἕνα συγκεκριμένο ρυθμό ἐκμεταλλεύσεως δέν θά ἔχουν πλέον πετρέλαιο. Καί θά πρέπει νά ἔχουν δημιουργήσει ὡς τότε ἐκεῖνες τίς συνθῆκες, ἀξιοποιώντας τό πετρέλαιο, πού θά ἐπιτρέψουν τήν συνέχιση μιᾶς οἰκονομικῆς προόδου καί ἀναπτύξεως. Αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά γίνει ἀπό ἰδιῶτες. Διότι τούς ἰδιῶτες τούς ἐνδιαφέρει κατά κύριο λόγο ἡ πιό γρήγορη ἀξιοποίηση τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου, ἡ μετάφρασή του δηλαδή σέ εἰσόδημα, σέ ἔσοδα. Καί αὐτό εἶναι χαρακτηριστικό ὅλων τῶν οἰκονομιῶν στίς ὁποῖες ὁ ὀρυκτός πλοῦτος εἶναι ἀντικείμενο ἰδιωτικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Γιά μᾶς ἑπομένως τό μεγάλο θέμα δέν εἶναι πῶς ἡ ἐκμετάλλευση αὐτή θά στηρίζεται σέ ἰδιωτικά κριτήρια, ἀλλά πῶς θά συμβάλλει στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Χρειάζεται μακρόπνοο σχέδιο πού δέν συμβιβάζεται μέ τήν ἰδιωτική διοίκηση. Ὅλος ὁ ὀρυκτός πλοῦτος θά πρέπει νά κοινωνικοποιηθεῖ ἐκτός ἀπό πολύ μικρές ἐκμεταλλεύσεις πού εἶναι ἀδιάφορες, ὅπως λατομεῖα κλπ. Θά πρέπει ὅλα τά ἄλλα ὀρυχεῖα κλπ. νά ὑπαχθοῦν σέ ἕναν ὀργανισμό, ὁ ὁποῖος θά ἀναλάβει τήν διοίκηση αὐτῶν τῶν ἐπιχειρήσεων ὀρυκτοῦ πλούτου. Βεβαίως, οἱ ἰδιῶτες σήμερα ἰδιοκτῆτες τῶν ὀρυχείων αὐτῶν θά ἀποζημιωθοῦν γιά τίς ἐγκαταστάσεις τους, δέν πρόκειται νά ὑπάρξει δήμευση, θά ἀποζημιωθοῦν. Τόν τρόπο ἀποζημιώσεως θά τόν βροῦμε, εἴτε εἶναι ὁμολογίες εἴτε εἶναι ἄμεση πληρωμή, εἶναι ἄλλο θέμα, ἀλλά πάντως γιά τίς δίκαιες δαπάνες τους πρόκειται νά ἀποζημιωθοῦν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἴχατε ἀρχίσει νά λέτε προηγουμένως κάτι γιά τήν Ἐθνική Ἄμυνα, τήν πολεμική βιομηχανία...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ πολεμική βιομηχανία στά πλαίσια τῆς πολιτικῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ θά ἔχει ἰδιαίτερα μεγάλη σημασία. Πιστεύουμε ὅτι ἡ χώρα μας, δυστυχῶς, ἐκεῖ πού βρίσκεται, γεωγραφικά καί ἱστορικά, θά ἀντιμετωπίζει καί στό μέλλον ἀπειλές. Καί βέβαια σήμερα ἡ ἀπειλή εἶναι ἐξ Ἀνατολῶν, εἶναι ἡ ἀπειλή ἀπό τόν τουρκικό ἐπεκτατισμό. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας μας στήν ὁποία ἐμεῖς πιστεύουμε, τήν ὁποία ἐμεῖς θέλουμε νά προωθήσουμε, συνδέεται ἀπόλυτα μέ τήν ἱκανότητά μας νά ἐξοπλίσουμε ἐμεῖς τίς Ἔνοπλες Δυνάμεις τῆς χώρας. Καί μέ τήν ἀνάπτυξη πολεμικῆς βιομηχανίας ἔχουμε τίς δυνατότητες, μέ τό κεφάλαιο τό πνευματικό πού διαθέτει αὐτή ἡ χώρα ὄχι μόνο στήν Ἑλλάδα ἀλλά σέ παγκόσμια κλίμακα, νά προχωρήσουμε καί στήν κατασκευή πολύ συγχρόνων ὁπλικῶν συστημάτων. Ἀσφαλῶς ἡ πολεμική βιομηχανία θά πρέπει νά εἶναι κοινωνικοποιημένη μέ τήν ἔννοια ὅτι θά πρέπει τό δημόσιο, τό γενικό συμφέρον νά λαμβάνεται ὑπ' ὄψη στήν ἀνάπτυξή της... Ἀνάλογα πιστεύουμε γιά τήν βιομηχανία φαρμάκων. Τό φάρμακο εἶναι πάρα πολύ μεγάλη ὑπόθεση, καί ἀφορᾶ τήν ὑγεία τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀνάπτυξη στόν τόπο μας φαρμακευτικῆς βιομηχανίας πιστεύουμε ὅτι εἶναι ἕνας σημαντικός κλάδος ἀποδοτικότατος καί θά πρέπει νά εἶναι καί αὐτός κοινωνικοποιημένος.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὅταν λέτε κοινωνικοποίηση τῆς βιομηχανίας τοῦ φαρμάκου, θέλω νά ρωτήσω ἄν γίνεται νά εἶναι ἐθνικοποιημένη τελείως ἡ φαρμακοβιομηχανία...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εἶναι ἀδύνατο ἡ χώρα μόνη της αὐτή τήν ὥρα καί παρά τήν δυνατότητα πού διαθέτουμε ἀπό πλευρᾶς πνευματικοῦ κεφαλαίου, εἶναι ἀδύνατο νά καλύψουμε ἐμεῖς τό φάσμα τῶν ἐρευνῶν πού εἶναι ἀπαραίτητες. Ἀλλά εἶναι σαφές ὅτι ὑπάρχουν καθιερωμένα φάρμακα, φάρμακα τά ὁποῖα μποροῦμε νά παράγουμε στόν τόπο μας, κάτω ἀπό συνθῆκες ὥστε νά ἐξοικονομοῦμε σημαντικούς πόρους. Καί ὁπωσδήποτε θά πρέπει νά ἐνισχύσουμε τήν ἀνάπτυξη τέτοιων βιομηχανιῶν στά πλαίσια λ.χ. μιᾶς πολιτικῆς τῆς ΕΤΒΑ, στά πλαίσια δηλαδή μιᾶς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητας τῆς ΕΤΒΑ, ἡ ὁποία θά πρέπει νά γίνει καί ὁ βασικός μοχλός γιά τήν ἀνάπτυξη νέων βιομηχανιῶν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Συνεπῶς ἡ κοινωνικοποίηση ἔχει διαφορετική ἔννοια σέ κάθε περίπτωση...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πραγματικά ἡ λέξη κοινωνικοποίηση, ὅπως τή βλέπουμε ἀπό περίπτωση σέ περίπτωση, παίρνει ἕνα κάπως διαφορετικό περιεχόμενο. Στή μιά περίπτωση εἶναι συνεταιρισμός, στήν ἄλλη περίπτωση, ὅπως στά ὀρυκτά, εἶναι ἐθνικοποίηση τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Σ' αὐτές τίς περιπτώσεις ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι ἡ διοίκηση τῆς ἐπιχειρήσεως νά κινεῖται μέ κριτήρια γενικοῦ συμφέροντος. Βασικά αὐτός εἶναι ὁ στόχος. Δέν πιστεύουμε ὅτι ἡ κρατικοποίηση, μέ τήν κλασική ἔννοια, λύνει τό πρόβλημα. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι ἡ διοίκηση πού θά τοποθετηθεῖ λ.χ. ἀπό τήν ΕΤΒΑ, στήν περίπτωση μιᾶς ἐκμεταλλεύσεως ὀρυκτοῦ πλούτου, νά ἐκφράζει αὐτή ἡ διοίκηση τό κοινωνικό συμφέρον, πού σημαίνει νά ἐκφράζει τό γενικό ἀναπτυξιακό πρόγραμμα, ὅπως καί τά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων στήν ἐπιχείρηση. Εἶναι αὐτό μιά ἄλλη διάσταση στή λέξη κοινωνικοποίηση. Ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων τοῦ ἐργαζομένου στίς κοινωνικοποιημένες ἐπιχειρήσεις θά πρέπει νά πάρει τή μορφή αὐτοδιαχείρισης. Πρέπει ὁπωσδήποτε νά περιλαμβάνει τό Δ.Σ. ἐκτός ἀπό αὐτούς πού θά ἐκφράζουν τό ἐθνικό πρόγραμμα καί αὐτούς πού θά ἐκφράζουν τά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων. Θά πρέπει νά ὑπάρξει, ἐπίσης, ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση μέ ἐνεργό συμμετοχή στό Διοικητικό Συμβούλιο τουλάχιστον γιά τόν λόγο ὅτι οἱ ἐπιπτώσεις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητας στό περιβάλλον εἶναι κρίσιμες. Καί μόνο ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση μπορεῖ νά κρίνει καί νά πάρει μέτρα σχετικά μέ τίς ἐπιπτώσεις μιᾶς βιομηχανικῆς δραστηριότητας στό περιβάλλον. Τό τονίζω αὐτό διότι τό θέμα «περιβάλλον» θά ἀποτελέσει στό μέλλον τεράστιο πρόβλημα. Καί εἶναι ἀλήθεια ὅτι τή μεγαλύτερη εὐαισθησία στό θέμα αὐτό τήν ἔχει ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση ἤ ὁ πολίτης ὁ ἴδιος... Σέ μιά ὁμιλία μου στό Ἡράκλειο Κρήτης τό φθινόπωρο τοῦ '79, εἶχα προσδιορίσει ἐπακριβῶς ποιοί εἶναι οἱ τομεῖς στούς ὁποίους θά προχωρήσουμε σέ κοινωνικοποίηση. Εἶναι, ἔχουμε ἤδη μιλήσει, οἱ Τράπεζες, οἱ Ἀσφαλιστικές Ἑταιρίες πού πρέπει σταδιακά νά κοινωνικοποιηθοῦν διότι καί αὐτές ἔχουν σημαντικότατο ρόλο στήν πιστοδότηση τῆς οἰκονομίας. Εἶναι ἐπίσης ὁ τομέας τῶν μαζικῶν μεταφορῶν...

5. Κοινωνικοποίηση ὄχι κρατικοποίηση

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὑπάρχουν μερικές ἐταιρίες μαζικῶν μεταφορῶν, ὅπως ἡ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ» πού ἔχουν κρατικοποιηθεῖ καί οἱ ὁποῖες πᾶνε πάρα πολύ ἄσχημα, ἐμφανίζουν πάρα πολύ μεγάλη ζημιά. Γιατί πρέπει τέτοιες ἐπιχειρήσεις νά τίς ἔχει τό Δημόσιο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αὐτή εἶναι μιά πάρα πολύ σημαντική παρατήρηση. Ἡ ἐμπειρία μέ τίς κρατικοποιήσεις σέ παγκόσμια κλίμακα εἶναι πάρα πολύ ἀρνητική. Μιλῶ γιά τόν δυτικό χῶρο, δέν μιλῶ γιά τά καθεστῶτα τοῦ Ἀνατολικοῦ μπλόκ. Διότι φαίνεται ὅτι σχεδόν πάντοτε ἡ Πολιτεία, τό Κράτος προχωρεῖ στήν ἐθνικοποίηση ἀκριβῶς ἐκείνων τῶν ἐταιριῶν πού δέν τά βγάζουν πέρα καί οἱ ὁποῖες μέσα στούς κανόνες τοῦ ἀνταγωνισμοῦ στήν Καπιταλιστική Κοινωνία εἶναι καταδικασμένες. Ὑπάρχουν ὁρισμένες περιπτώσεις πού δέν μποροῦν πράγματι νά εἶναι κερδοφόρες, ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητες γιά τήν οἰκονομία μιᾶς χώρας. Ὅπως εἶναι ἡ περίπτωση ἑνός «μετρό» ἤ ἑνός συστήματος λεωφορείων. Μπορεῖ νά μήν βγάζουν κέρδος, ἀλλά πρέπει νά ὑπάρχουν. Ὑπάρχουν δηλαδή περιπτώσεις πού εἶσαι ὑποχρεωμένος νά ἀναλάβεις σάν κράτος οὐσιαστικά τήν ἐπιδότηση μιᾶς δραστηριότητας πού δέν ἀποδίδει κέρδος, ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητη στό κοινωνικό σύνολο. Ἀλλά αὐτή ἡ τάση τῶν διαφόρων σοσιαλδημοκρατικῶν καί ἐργατικῶν κομμάτων τῆς Δύσεως νά προχωρήσουν σέ ἐθνικοποιήσεις, ἔχει πράγματι χαρακτηρισθεῖ ἀπό τό ὅτι αὐτές οἱ ἐθνικοποιήσεις γίνονται συχνά σέ τομεῖς πού εἶναι χαμένη ὑπόθεση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἡ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ» εἶναι χαμένη ὑπόθεση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ» γιά τήν ὁποία μιλᾶμε δέν πρέπει νά εἶναι χαμένη ὑπόθεση. Δηλαδή, οἱ δυνατότητες τίς ὁποῖες ἔχει ἡ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ» εἶναι πιστεύω πολύ μεγάλες, ὥστε νά μπορεῖ νά ἀποδώσει κέρδη. Ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐμφανίζεται τό πρόβλημα τῆς Διοικήσεως. Εἶναι λάθος νά διοικεῖται οὐσιαστικά ἡ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ» ἀπό τό ὑπουργεῖο. Ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν κοινωνικοποίηση, γιά τήν ὁποία μιλᾶμε ἐμεῖς καί στήν ἐθνικοποίηση πού γίνεται, τήν κρατικοποίηση δηλαδή τήν κλασική. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἡ κυβέρνηση ἤ ἡ ἄλφα ἤ βήτα Τράπεζα πού μπορεῖ νά ἔχει τήν εὐθύνη, αὐτό πού πρέπει νά κάνει εἶναι, νά ἐπιλέγει ἕνα Διοικητικό Συμβούλιο τό ὁποῖο νά ἐκφράζει τά κοινωνικά συμφέροντα, τούς ἐργαζόμενους καί τήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση. Ἀπό ἐκεῖ καί πέρα αὐτή ἡ Διοίκηση θά πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά ἀναπτύξει, μέσα στά πλαίσια τοῦ γενικοῦ οἰκονομικοῦ προγράμματος τῆς χώρας τίς δικές της πρωτοβουλίες. Δέν μπορεῖ νά ἐπεμβαίνει συνεχῶς ἡ κυβέρνηση, ἄν θά ἔχει γραμμή Αὐστραλίας, ἄν θά ἀγοράσει τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ἀεροπλάνο. Θά πρέπει αὐτές οἱ ἀποφάσεις νά μείνουν μέσα στήν Ἑταιρία. Ἐκεῖνο πού πρέπει νά ἐγγυηθεῖ ἡ κυβέρνηση εἶναι ἁπλῶς ὅτι ὑπάρχουν μέσα στό Διοικητικό Συμβούλιο κάποιοι ἄνθρωποι πού ἔχουν ὑπ' ὄψη τους τό γενικότερο πρόγραμμα ἀναπτύξεως, κάποιοι πού ἐκφράζουν τίς θέσεις τοῦ γενικότερου κυβερνητικοῦ προγραμματισμοῦ. Αὐτό τό ὁποῖο γίνεται σήμερα εἶναι ἀλλοπρόσαλλο. Βάζει ἡ κυβέρνηση ἕναν διοικητή, τόν ὁποῖο ἀλλάζει καί πολύ συχνά μάλιστα. Ἐπεμβαίνει ἡ κυβέρνηση συνεχῶς καί οὐσιαστικά, παίρνει ἀποφάσεις ἐρήμην τῆς διοικήσεως, ἡ ὁποία αἰσθάνεται ἀπόλυτα σάν ἐκτελεστικό ὄργανο τῆς κυβέρνησης. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο ἡ λέξη κρατικοποίηση, δέν ὑπάρχει στό λεξιλόγιό μας. Ἐμεῖς θέλουμε Διοικητικά Συμβούλια ζωντανά, τά ὁποῖα θά ἀσχοληθοῦν μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς Ἑταιρίας. Τό μόνο πού ἀλλάζει ἐδῶ εἶναι ὅτι ἐκεῖνο πού ἐνδιαφέρει δέν εἶναι ἡ μεγιστοποίηση τοῦ κέρδους, ἀλλά ἡ μεγιστοποίηση τοῦ κοινωνικοῦ ὀφέλους ὅπως αὐτό προσδιορίζεται ἀπό τό κοινωνικό πρόγραμμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὑπάρχουν ἄλλοι τομεῖς γιά κοινωνικοποίηση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μιλώντας γιά τόν ὀρυκτό πλοῦτο, προσθέτω τή βιομηχανία Χάλυβος, τά τσιμέντα, τά λιπάσματα καί τό μεγάλο εἰσαγωγικό καί ἐξαγωγικό ἐμπόριο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γνωρίζετε, κ. Πρόεδρε, ὅτι ἔχουν διατυπωθεῖ ἐναντίον τοῦ ΠΑΣΟΚ διάφορα σχόλια, ὅτι πολλοί ἀπό τούς τομεῖς τούς ὁποίους ἀναφέρατε εἶναι ἤδη κρατικοποιημένοι. Καί ὅτι συνεπῶς ὁρισμένες ἐξαγγελίες σας δέν ἔχουν ἀντικείμενο... Προφανῶς ἡ διαφορά σας εἶναι ὅτι στή λέξη κοινωνικοποίηση δίνετε μιά τελείως διαφορετική ἔννοια ἀπό ἐκεῖνο πού σημαίνει ἡ λέξη κρατικοποίηση.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εἶναι ἀκριβῶς ἔτσι. Καί χαίρω πού τό ἐπισημαίνουμε. Ἀλλά ἡ μεγαλύτερη προσφορά τοῦ ΠΑΣΟΚ θά εἶναι αὐτό πού ὀνομάζουμε δημοκρατικός προγραμματισμός καί τό ἐντάσσουμε στήν ὅλη δομή τῆς διοικήσεως. Εἶναι αὐτό κάτι τό ὁποῖο διακρίνει σαφῶς τό ΠΑΣΟΚ ἀπό ἄλλα προοδευτικά κόμματα καί στόν εὐρωπαϊκό χῶρο καί γενικότερα. Πιστεύουμε πραγματικά σέ λιγότερη κρατική παρέμβαση ἀπ' ὅ,τι ὑπάρχει σήμερα. Εἶναι ἐκπληκτικό τό ὅτι τό 50% τοῦ ἐθνικοῦ μας προϊόντος σήμερα παράγεται στά πλαίσια τοῦ Δημοσίου. Τό Δημόσιο περιλαμβάνει Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, Δημόσιες Ἐπιχειρήσεις καί λοιπά... Δέν ὑπάρχει ἀνάλογο φαινόμενο στή Δυτική Εὐρώπη. Αὐτό πού εἶναι κρατικοποιημένο στήν Ἑλλάδα εἶναι πάρα πολύ παραπάνω ἀπ' ὅ,τι πρέπει. Καί ὄχι μόνον αὐτό. Εἶναι καί ἀνεξέλεγκτο! Δίνω ἕνα παράδειγμα: Ἀσχολεῖται ἡ Βουλή μέ τόν Τακτικό Προϋπολογισμό καί τόν Προϋπολογισμό Ἐπενδύσεων. Πάντοτε βέβαια ὁ Τακτικός Προϋπολογισμός εἶναι «ἰσοσκελισμένος». Ἐάν ὅμως δοῦμε τί περιλαμβάνεται στό Δημόσιο, ΟΤΕ, ΔΕΗ, μιά ἀτέλειωτη σειρά ἐπιχειρήσεων τοῦ Δημοσίου, θά δοῦμε ἕνα ἀπίστευτο ἔλλειμμα. Ἕνα ἔλλειμμα πού ὁδηγεῖ σαφῶς σέ πληθωρισμό καλπάζοντα. Ἀλλά οὐδέποτε ἀσχολεῖται ἡ Βουλή μέ αὐτούς τούς προϋπολογισμούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι τοῦ Δημοσίου. Οὔτε κάν ὁ ἁρμόδιος ὑπουργός ἀσχολεῖται.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἶναι πράγματι τόσοι πολλοί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θά δώσω ἕνα παράδειγμα: Πήραμε τό ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καί κοιτάξαμε ἁπλῶς ποιά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ὑπάγονται στήν ἐποπτεία αὐτοῦ τοῦ ὑπουργείου. Γιά κάθε Ὀργανισμό διαθέσαμε μόνο μιά γραμμή, δηλαδή γράψαμε μόνο τό ὄνομά τους. Ξέρεις πόσες σελίδες γεμίσαμε; 36 δακτυλογραφημένες σελίδες!! Εἶναι ἀδύνατο ὁ ὑπουργός, ἀλλά καί οἱ ὑψηλότερα ἱστάμενοι ὑπηρεσιακοί παράγοντες νά παρακολουθήσουν αὐτά τά πράγματα. Μόνον ἕνας κομπιούτερ στή θέση τοῦ ὑπουργοῦ θά μποροῦσε νά παρακολουθήσει τί γίνεται σ' αὐτόν τόν χῶρο. Αὐτό γιά μᾶς εἶναι πιά ὄχι μιά ἀνεξέλεγκτη δράση τοῦ Δημοσίου, ἀλλά δράση κλικῶν! Μιλᾶμε γιά κλίκες πού σπαταλοῦν τό δημόσιο χρῆμα. Αὐτό δέν εἶναι κρατικοποίηση. Εἶναι ἀνευθυνοποίηση. Οὔτε τό Κράτος, οὔτε ἡ Βουλή, οὔτε ἡ κυβέρνηση ἐλέγχουν.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τί ἐννοεῖτε μέ τή λέξη ἀποκέντρωση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό ὅραμά μας εἶναι νά ἔχουμε τό Δῆμο ἤ τήν Κοινότητα, τήν Ἐπαρχία καί τήν Περιφέρεια καί ὕστερα τό σύνολο. Δηλαδή τέσσερις βαθμούς. Βέβαια στήν πρώτη διακυβέρνηση τῆς χώρας ἀπό τό ΠΑΣΟΚ θά λειτουργήσουμε στά πλαίσια τοῦ σημερινοῦ σχήματος πού εἶναι ὁ Νομός. Δέν εἶναι δυνατόν νά ἀλλάξει ἀμέσως αὐτός ὁ θεσμός. Θά τόν ἀξιοποιήσουμε ὅμως γιά νά μπορέσουμε νά ἐπιταχύνουμε τίς ἀλλαγές πού θέλουμε. Ἀπό τίς πρῶτες μας ἐνέργειες θά εἶναι ἡ ἀποκέντρωση τῶν ἁρμοδιοτήτων. Θά φύγουν ἀπό τά ὑπουργεῖα καί θά πᾶνε στούς Νομούς, στούς Δήμους καί στίς Κοινότητες. Μαζί μέ αὐτές, θά πᾶνε καί πόροι. Πιστεύουμε πραγματικά ὅτι ἕνα πρόγραμμα κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας θά πρέπει νά ξεπηδᾶ ἀπό μιά μελέτη τῶν δυνατοτήτων πού ἔχει κάθε Δῆμος, κάθε Κοινότητα καί κάθε Περιφέρεια αὐτῆς τῆς Χώρας. Δυνατότητες τίς ὁποῖες γνωρίζουν ἐπί τόπου οἱ ἴδιοι πολύ καλύτερα ἀπό ὅ,τι τίς γνωρίζει ὁ κάθε τεχνοκράτης στό ὑπουργεῖο Συντονισμοῦ. Προτάσεις ἀπό τήν περιφέρεια, λοιπόν, θά διαμορφώνονται καί θά ἔρχονται πρός τά πάνω, στά Ὑπουργεῖα. Καί θά διαμορφώνεται, τελικά, ἕνα γενικό 5ετές πρόγραμμα τοῦ ὁποίου, ἐπίσης, ἡ ἐκτέλεση θά ἀποκεντρώνεται πρός τά κάτω. Θά στελεχώσουμε ὅμως τίς Νομαρχίες μέ τεχνοκράτες ἔτσι ὥστε πραγματικά νά μπορέσουν νά βγάλουν πέρα τή δουλειά. Ἡ ἀποκέντρωση εἶναι δηλαδή ὄχι μόνον γιά τό πῶς διαμορφώνεται ἕνα πρόγραμμα, ἀλλά καί γιά τό πῶς ἐκτελεῖται. Ὁ δημοκρατικός προγραμματισμός λοιπόν, σημαίνει ὅτι γιά πρώτη φορά στόν τόπο μας ὁ πολίτης θά συναισθανθεῖ καί θά ἀναλάβει ὁ ἴδιος μιά εὐθύνη γιά τήν τύχη του, στήν περιοχή του. Καί πιστεύω πραγματικά ὅτι αὐτό εἶναι τό κατ' ἐξοχήν ἐπαναστατικό στοιχεῖο πού προσφέρει τό ΠΑΣΟΚ. Τό ὅτι δηλαδή ἐξασθενεῖ τήν κεντρική ἐξουσία ἀπέναντι στήν ἐξουσία τῆς Περιφέρειας, τοῦ Δήμου καί τῆς Κοινότητας. Εἶναι ἕνα μοντέλο πάρα πολύ διαφορετικό σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στήν οἰκονομική ἀνάπτυξη. Τά ἄλλα θέματα, ὅπως ἡ Ἄμυνα, Παιδεία κλπ., παραμένουν στήν κεντρική ἐξουσία.

6. Κίνδυνοι γιά τό ἀστικό καθεστώς;

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μέ βάση αὐτές τίς θέσεις πῶς σχολιάζετε τήν ἄποψη ἀντιπάλων σας ὅτι ἀπό τήν ἀλλαγή τήν ὁποία ἐπαγγέλλεται τό ΠΑΣΟΚ κινδυνεύουν οἱ ἀστοί; Ὁ λόγος εἶναι φυσικά γιά τούς πολίτες πού ἔχουν τό σπίτι τους, τό αὐτοκίνητό τους, τό μαγαζί τους κ.λπ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εἶναι σαφές ὅτι ὄχι μόνον δέν κινδυνεύει, ἀλλά τό πρόγραμμα τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι ἴσως τό μόνο πρόγραμμα πού μπορεῖ νά ἀνταποκριθεῖ στίς προσδοκίες τοῦ μέσου Ἕλληνα. Θά ἔλεγα ὅτι καί ὁ τομέας τῶν μικρομεσαίων καί μεσαίων ἐπιχειρήσεων θά εἶναι ἀντικείμενο συστηματικῆς βοήθειας ἀπό τήν Κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ. Θά προσπαθήσει νά προσφέρει ὑπηρεσίες τεχνικές στίς μικρές καί μεσαῖες ἐπιχειρήσεις, ὥστε νά μπορέσουν νά ἐπιβιώσουν μέσα στόν ἀνταγωνισμό. Θά τούς δώσει δωρεάν πληροφόρηση γιά τή σύγχρονη τεχνολογία. Θά τούς δώσει δωρεάν πληροφόρηση γιά τήν ἐσωτερική καί γιά τή διεθνή ἀγορά. Θά τούς δώσει εὐχέρεια γιά τήν συνεταιριστική ἀγορά πρώτων ὑλῶν. Θά τούς δώσει πιστώσεις. Θά τούς δώσει τήν εὐχέρεια νά ἀγοράζουν μαζικά, νά προγραμματίζουν τίς ἀγορές τους καί νά ἔχουν ὅλα τά πλεονεκτήματα, τά ὁποῖα διαθέτουν σήμερα οἱ τεράστιες ἐπιχειρήσεις πού ἀνταγωνίζονται τίς μικρές καί τίς μεσαῖες. Χρειάζονται δηλαδή κάποιοι συνεταιρισμοί μικρῶν καί μεσαίων ἐπιχειρήσεων πού θά διατηροῦν τήν αὐτονομία τους. Αὐτό ταιριάζει μέ τό πρόγραμμά μας, μέ τήν ἔννοια ὅτι ὅσο πιό πολλά εἶναι τά κέντρα ἀποφάσεων, ὅσο λιγότερο συγκεντρωτική εἶναι ἡ οἰκονομία, τόσο πιό θετικά θά δουλεύουν γιά τό συμφέρον τοῦ Ἕλληνα πολίτη. Νομίζω ὅτι ἔδωσα μιά ἀπάντηση ἀρκετά σαφή. Καί βέβαια ἐντυπωσιάζομαι ἀπό τό γεγονός ὅτι αὐτές οἱ ἐπιθέσεις πού γίνονται ἀπό τήν Κυβέρνηση, ἀπό τή Δεξιά γενικότερα, ἀπό τούς πολιτικούς ἀντιπάλους μας, ἀναφέρουν σάν θέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ πράγματα τά ὁποῖα εἶναι τελείως ξένα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γνωρίζετε ὅτι σάς κατηγοροῦν συγκεκριμένα ὅτι θά μεταβάλλετε τό καθεστώς. Λένε ὅτι ἀπό μία ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν ἐξουσία κινδυνεύει τό ἀστικό καθεστώς...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό μόνο πού κινδυνεύει ἀπό μία ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ, εἶναι ἡ μονοκρατορία τῆς Δεξιᾶς. Τίποτ' ἄλλο. Ἐκεῖνο πού κινδυνεύει εἶναι ἡ τσαπατσουλιά, ἡ προχειρότητα, ἡ κερδοσκοπία καί θά ἔλεγα, χωρίς νά εἶναι σκληρό, ἡ λωποδυσία γενικῶς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά ἐπιμείνω: Ἐπικαλοῦνται καί τό γεγονός ὅτι κάποτε ἔχετε μιλήσει γιά «σοσιαλιστικό Σύνταγμα». Λένε ὅτι αὐτό εἶναι κάτι πού θά μᾶς πάρει τίς περιουσίες, θά μᾶς στερήσει τό δικαίωμα νά εἴμαστε ἐλεύθεροι, θά ἐπιβάλει μονοκομματικό κράτος κλπ.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Εὐχαρίστως θά ἀπαντήσω καί σ' αὐτό. Βασικά θά πρέπει νά πεῖ κανείς ὅτι τό Σύνταγμα εἶναι ἕνα πλαίσιο μέσα στό ὁποῖο μπορεῖ νά νομοθετήσει τό Κοινοβούλιο, γιά νά κυβερνήσει μιά Κυβέρνηση. Τίθεται τό ἐρώτημα τί ἀλλαγές χρειάζεται ἕνα Σύνταγμα, ὅπως τό σημερινό, τοῦ '75, σ' αὐτή τήν κατεύθυνση — δέν μιλῶ γιά ἄλλα θέματα, Προεδρικές ἐξουσίες ἤ κάτι τέτοιο, δέν ἀναφέρομαι σ' αὐτές τίς ὄψεις τοῦ Συντάγματος. Ἀναφέρομαι στό τί δυνατότητες δίνει γιά διάφορες μορφές ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας, δημοσίων συνεταιρισμῶν καί ἰδιωτῶν. Ὀφείλω νά ὁμολογήσω ὅτι ἄν κανείς κοιτάξει αὐτές τίς διατάξεις τοῦ παρόντος Συντάγματος, δέν ἀναφέρομαι στίς πολιτικές, θά δεῖ ὅτι παρά τίς διαφωνίες μας ἔχουμε δυνατότητες σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στήν κοινωνικοοικονομική πολιτική μας. Ἡ συμβολή μας, τῆς μικρῆς τό 1975 Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδας τοῦ ΠΑΣΟΚ, στίς συζητήσεις γιά τό Σύνταγμα εἶχε ἀποδώσει πάρα πολύ σημαντικά. Ἰδιαίτερα ἐπισημαίνω τήν πρόβλεψη πού γίνεται γιά τόν προγραμματισμό, γιά τή διαδικασία ἐγκρίσεως ἑνός προγράμματος ἀπό τή Βουλή. Καί θά ἤθελα νά κάνω μιά παρατήρηση: Τό Σύνταγμα προβλέπει καί ὁ Νόμος ἐπιβάλει νά ὑπάρχει ἕνα συγκεκριμένο πρόγραμμα πενταετές. Ἡ Κυβέρνηση δέν τό κατόρθωσε αὐτό. Δέν ὑπάρχει σήμερα πενταετές πρόγραμμα ἐγκεκριμένο ἀπό τή Βουλή. Συμπερασματικά: Πιστεύω ὅτι σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἀποκέντρωση καί τήν κοινωνικοποίηση, δέν θά ὑπάρξουν προβλήματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς κρίνετε τά σχόλια τῶν ἀντιπάλων σας ὅτι πίσω ἀπό προθέσεις Συνταγματικῶν μεταβολῶν κρύβεται μιά διάθεση τοῦ ΠΑΣΟΚ νά δημιουργήσει μονοκομματικό Κράτος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἐξ ἰδίων κρίνουν τά ἀλλότρια. Ἄν ὑπάρχει μονοκομματικό κράτος στήν Ἑλλάδα, αὐτό εἶναι τῆς Δεξιᾶς. Μέ τά ἐκλογικά τους πραξικοπήματα, μέ τή βία καί τή νοθεία, μέ τήν ἀλλαγή τῶν ἐκλογικῶν νόμων γιά κάθε ἐκλογή καί τή χρησιμοποίηση ὅλων τῶν μέσων τῆς κρατικῆς μηχανῆς, ὅπως λ.χ. συμβαίνει καί τώρα μέ τήν τηλεόραση, ἔχουν γαντζωθεῖ στήν ἐξουσία. Αὐτή τή φορά εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Λαός δέν θά τούς τό ἐπιτρέψει. Οἱ θέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι νομίζω οἱ πιό δημοκρατικές πού ἔχουν ἐμφανιστεῖ. Λέμε ἀσφαλῶς Κοινοβούλιο, ἀσφαλῶς πολυκομματική πολιτική δομή. Ὅμως, λέμε, δέν ἀρκεῖ αὐτό γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς Δημοκρατίας. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης ὁ ἀνεξάρτητος συνδικαλισμός. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης ἰσχυρή καί ἀκηδεμόνευτη Τοπική Αὐτοδιοίκηση. Πιστεύουμε στήν ἀποκέντρωση. Τρεῖς εἶναι οἱ βάσεις τῆς Δημοκρατίας γιά μᾶς. Κοινοβούλιο, Συνδικαλισμός, Τοπική Αὐτοδιοίκηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Σ' αὐτό τό «σύστημα» τριῶν σημείων πού ἀναφέρατε ὁ ρόλος τοῦ Κοινοβουλίου ποιός εἶναι; Εἶναι κυριαρχικός;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό Κοινοβούλιο εἶναι ἀποφασιστικό, δέν ὑπάρχει ἀμφισβήτηση. Οἱ νόμοι τοῦ Κοινοβουλίου θέτουν τά πλαίσια γιά τή δραστηριότητα τόσο τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως ὅσο καί τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων. Ἑπομένως εἶναι κυρίαρχος ὁ ρόλος τοῦ Κοινοβουλίου.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Μιά καί μιλᾶμε γιά συνδικαλισμό — τί μπορεῖτε νά μᾶς πεῖτε γιά τήν εἰσοδηματική πολιτική σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό ΠΑΣΟΚ θά ἀκολουθήσει εἰσοδηματική πολιτική πού θά ἀποβλέπει σέ διαρκή βελτίωση τῆς θέσης τῶν ἐργαζομένων. Εἰσοδηματική πολιτική πού θά εἶναι δίκαιη, θά ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων τόσο τοῦ ἀγρότη ὅσο καί τοῦ μισθωτοῦ καί ἐργάτη. Γιά τό μέν μισθωτό καί ἐργάτη θά γίνεται τιμαριθμική ἀναπροσαρμογή καί γιά τόν ἀγρότη θά ὑπάρχει πλήρης κάλυψη τοῦ κόστους παραγωγῆς. Εἶναι βασικές ἐξαγγελίες μας αὐτές.

7. Η πολιτική ταυτότητα τοῦ ΠΑΣΟΚ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θά ἤθελα τώρα νά θέσω ἕνα ἐρώτημα σχετικό μέ τήν πολιτική ταυτότητα τοῦ ΠΑΣΟΚ. Καί πρῶτα - πρῶτα πῶς βλέπετε ἐσεῖς τό πολιτικό σκηνικό;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἄς ἀρχίσω μέ τή Δεξιά. Ἡ Δεξιά στήν Ἑλλάδα εἶναι δεμένη μέ τά μεγάλα οἰκονομικά συμφέροντα τοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου, ξένου καί ντόπιου, εἶναι δεμένη μέ ἕναν ὀλιγάριθμο ἀριθμό ἐταιριῶν, ἐπιχειρήσεων τῶν ὁποίων οὐσιαστικά τά συμφέροντα ἐξυπηρετεῖ ἡ οἰκονομική της πολιτική. Στό παρελθόν ὑπῆρξε ταυτιστή της μέ τό βασιλικό θεσμό, μέ τά Ἀνάκτορα. Οὐσιαστικός ἀρχηγός τοῦ κόμματος τῆς Δεξιᾶς ἦταν στό παρελθόν ὁ βασιλιάς. Τά Ἀνάκτορα. Πέρα ἀπό αὐτό ἡ Δεξιά στήν Ἑλλάδα χαρακτηρίζεται ἀπό τήν ἐξάρτησή της ἀπό μιά «προστάτιδα δύναμη», ἀπό αὐτό πού λέμε «ξένα κέντρα ἀποφάσεων». Εἶναι ἀκόμη χαρακτηριστικό της ὅτι ἔχει διαμορφώσει μιά κρατική μηχανή ἡ ὁποία ἐξυπηρετεῖ τά κομματικά της συμφέροντα. Ὑπάρχει δηλαδή μιά ταύτιση κράτους καί κόμματος καί μιά ἐξάρτηση ἀπό «ξένο κέντρο ἀποφάσεων».

Ὅταν γίνει Κυβέρνηση τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. αὐτό πού κινδυνεύει, τονίζει ὁ κ. Α. Γ. Παπανδρέου, εἶναι ὄχι τό καθεστώς ἀλλά ἡ τσαπατσουλιά, ἡ αἰσχροκέρδεια, ἡ λωποδυσία γενικῶς!...

ΕΡΩΤΗΣΗ: Τό Κέντρο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό Κέντρο ἱστορικά ἔχει βασικά τίς πηγές του στό Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Ὁ Βενιζελισμός, πού εἶναι καί ἡ προϊστορία τοῦ Κέντρου στήν Ἑλλάδα, ἀσφαλῶς περιέχει πολύ σημαντικά στοιχεῖα ἐξυγίανσης τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Ἡ κρατική μηχανή κατελήφθη οὐσιαστικά ἀπό τή Δεξιά ὕστερα ἀπό τήν Μεταξική δικτατορία τοῦ 1936. Πρίν ἀπό αὐτό ὁ Βενιζέλος ἦταν ἡ ἀνανέωση, ἦταν ὁ ἐκσυγχρονισμός, ἦταν ἡ ἀστική ἐπανάσταση. Αὐτό πού ἀκολούθησε μέ κύριο ἐκφραστή τόν Γεώργιο Παπανδρέου, ἦταν ἡ προσπάθεια ἀποκομματικοποίησης τοῦ κράτους. Ἐπίσης θά 'λεγα ὅτι ἡ κεντρώα παράταξη ἀπέναντι στό θεσμό τῆς βασιλείας εἶχε τελείως ἄλλη στάση ἀπό κείνη τῆς Δεξιᾶς. Τό περίφημο «ποιός κυβερνᾶ, ὁ βασιλεύς ἤ ὁ λαός;» εἶναι χαρακτηριστικό τοῦ κεντρώου κλίματος. Αὐτή λοιπόν ἡ στάση τοῦ Κέντρου ἀπέναντι στό μονοκομματικό κράτος καί ἀπέναντι στίς ἐξουσίες τοῦ βασιλιᾶ, ὑπῆρξαν θετικά στοιχεῖα. Ὑπάρχουν καί ἄλλα στοιχεῖα στή γενικότερη πολιτική τοῦ Κέντρου ὅπως εἶναι ἡ Παιδεία, τομέας πραγματικά πολύ σημαντικός, στόν ὁποῖο ἡ Κεντρώα παράταξη ἦταν φωτισμένη. Καί ὑπάρχει καί ἡ τοποθέτηση γιά μιά ἀνακατανομή τοῦ εἰσοδήματος σέ ὄφελος τῶν ἀσθενεστέρων, τῶν λαϊκῶν τάξεων καί βέβαια, τοῦ ἀγρότη, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐξουθενωμένος κυριολεκτικά. Περιέχει, λοιπόν, ἡ κεντρώα παράταξη στήν Ἑλλάδα σημαντικά στοιχεῖα πού τή διαφοροποιοῦν ἀπό τή Δεξιά.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Σήμερα ἡ δεξιά λέει ὅτι ἔχει ἀλλάξει. Τί νομίζετε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ σημερινή Δεξιά κατά τή γνώμη μου εἶναι καθ' ὅλα ὅμοια μέ τήν παλαιά μέ μία ἐξαίρεση βασική, ὅτι ἔχει ἐκλείψει ὁ θεσμός τοῦ βασιλέως. Ὅμως παραμένει τό κράτος τῆς Δεξιᾶς, παραμένει ἡ δορυφορική σχέση πρός τά ξένα κέντρα ἀποφάσεων. Παρά ὁρισμένες ἴσως ἀλλαγές στό κλίμα, βασικά παραμένει ἡ ταύτιση μέ τήν οἰκονομική ὀλιγαρχία, ὁπωσδήποτε. Καί οἱ κεντρῶες δυνάμεις αὐτήν τήν περίοδο διατηροῦν τό παλαιό χαρακτηριστικό τῆς πάλης ἐνάντια στήν ταύτιση Κράτους καί κόμματος τῆς Δεξιᾶς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Καί τό ΠΑ.ΣΟ.Κ.;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. διακρίνεται σαφῶς. Σέ ὅτι ἀφορᾶ τή δομή τοῦ κράτους ἀσφαλῶς πρέπει νά τεθεῖ τέρμα στή μονοκρατορία τῆς Δεξιᾶς. Σέ ὅτι ἀφορᾶ τίς ξένες δυνάμεις, τά μητροπολιτικά κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπάρχει κάποια προσέγγιση. Ἐμεῖς βέβαια ἀγωνιζόμαστε γιά μιά ἐθνική ἀνεξαρτησία μέ τή πολυδιάστατη ἔννοια — πολιτικά, κοινωνικά, οἰκονομικά καί πολιτιστικά. Ἐπίσης σέ ὅτι ἀφορᾶ τήν οἰκονομική καί κοινωνική δομή εἴμαστε σοσιαλιστές. Πιστεύουμε στόν ἑλληνικό δρόμο γιά τό σοσιαλισμό, ὅπως ἐμεῖς τόν διαμορφώνουμε καί δέν τόν κλέβουμε ἀπό ξένα πρότυπα, ἀπό οἱοδήποτε ξένο πρότυπο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιές νομίζετε ὅτι εἶναι οἱ προοπτικές γιά τό χῶρο τοῦ Κέντρου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στήν ἑλληνική πραγματικότητα ὁ χῶρος τοῦ Κέντρου δέν μπορεῖ πιά νά προσδιοριστεῖ μέ σαφήνεια. Ἐκεῖνο πού εἶναι προοδευτικό καί ριζοσπαστικό μέσα στό Κέντρο, πού τό ὀνομάζαμε Κεντροαριστερά, αὐτό ἐκφράζεται τώρα κατά τρόπο πολύ συνειδητό πιά ἀπό τίς δυνάμεις τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ. οἱ ὁποῖες ἕλκουν σημαντικές λαϊκές δυνάμεις ἀπό τήν Κεντροαριστερά τοῦ '64 - '65 - '66 '67. Ἀλλά βέβαια ἔχουν καί πολλούς ἄλλους στρατευμένους ἀπό ἄλλες πηγές, ὅπως ἀπό τή Νεολαία τοῦ Πολυτεχνείου. Εἶναι καί πολλοί πού ἦταν στήν Παραδοσιακή Ἀριστερά. Βέβαια σήμερα ὑπάρχει καί μιά πολύ σημαντική μετατόπιση ἀπό τή λαϊκή βάση τῆς Δεξιᾶς στή λαϊκή βάση τοῦ ΠΑΣΟΚ. Πιστεύω ὅτι πραγματικά ὁ ρόλος τοῦ Κέντρου, τώρα πού ὑπάρχει ἡ παρουσία τοῦ ΠΑΣΟΚ στενεύει πάρα πολύ.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιός νομίζετε ὅτι καλύπτει τώρα τό χῶρο τοῦ Κέντρου;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό ΠΑΣΟΚ φυσικά, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν συντριπτική πλειοψηφία τῆς λαϊκῆς του βάσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς συμβιβάζεται αὐτό μέ τό γεγονός ὅτι κάποιος ἀπό τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. ἐμφανίστηκε νά ἀπαρνεῖται τόν Βενιζέλο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ὁ Βενιζέλος ἀνήκει στήν ἱστορία. Πραγματικά πιστεύω ὅτι πρέπει νά τόν δοῦμε στό ἱστορικό του πλαίσιο. Δέν ἔχει νόημα, λ.χ. νά διεκδικεῖ ἡ δεξιά ἤ τό ΠΑΣΟΚ ἤ ὁποιοδήποτε ἄλλο κόμμα τόν Βενιζέλο. Ὁ Βενιζέλος ἦταν μιά ἄλλη ἐποχή, μιά ἐποχή πού εἶχε τά δικά της χαρακτηριστικά. Νομίζω πώς εἶναι μιά καπηλεία τό νά προσπαθεῖ νά ταυτίσει κανείς τόν ἑαυτό του ἤ τό κόμμα του μέ ἕναν Ἄνδρα τεραστίων διαστάσεων, ἀλλά ἄλλης ἐποχῆς. Εἶναι: νομίζω πάρα πολύ κουτό τό νά ἐπιτίθεται κανείς κατά τοῦ Βενιζέλου, ὅπως δέ νομίζω πολύ ἔξυπνο νά ἐπιμένει ὅτι τόν ἔχει κληρονομήσει. Εἶναι μιά ἄλλη ἐποχή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς βλέπετε τήν προσπάθεια τῆς «Νέας Δημοκρατίας» νά προσεταιρισθεῖ ψηφοφόρους ἀπό τό Κέντρο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βέβαια ἡ ὅλη ἱστορία τῆς «διευρύνσεως» εἶναι πραγματικά ἀπαράδεκτη. Ἔχει πραγματικά κανείς ἕνα αἴσθημα ντροπῆς ὅτι κυβέρνηση καί Κοινοβουλευτική Ὁμάδα τῆς δεξιᾶς προσπαθοῦν νά διατυπώσουν καί νά διαμορφώσουν ἀκόμη καί τόν ἐκλογικό νόμο μέ κριτήριο τή «διεύρυνση», μέ κριτήριο δηλαδή καθαρά ἐκεῖνο πού νομίζουν κομματικό τους συμφέρον. Καί δέν μπορῶ νά θυμηθῶ τίποτε παράλληλο, εἶναι δεῖγμα μεγάλης φθορᾶς, γιά νά μήν πῶ βαρύτερη λέξη. Ἀλλά ὁπωσδήποτε θεωρῶ τήν προσπάθεια αὐτή ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη. Δηλαδή δέν ἀποκλείω τό νά κατορθώσουν νά ἀποσπάσουν μερικά στελέχη πού θά ἐνδιαφέρονταν γιά «ὀφίτσια»... Δέ θά μπορέσουν, ὅμως, νά μετακινήσουν τή λαϊκή βάση. Ἔχει μνήμη ὁ Λαός. Καί ἐδῶ θέλω νά κάνω μιά παρατήρηση. Τό 1974 πῆρε συντριπτική πλειοψηφία ὁ νῦν Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὅπως παλαιότερα ὁ Γεώργιος Παπανδρέου. Τότε, ὅμως, ἦταν μιά κρίσιμη καμπή στήν ἱστορία αὐτῆς τῆς χώρας καί ὁ Λαός ἔκρινε ὅτι ἡ προσωπικότητα τοῦ Καραμανλῆ ἔπαιζε ἀποφασιστικό ρόλο, γιά μιά ὁμαλή μετάβαση σέ δημοκρατικούς θεσμούς. Τότε καί Κεντρῶοι ψήφισαν δεξιά. Δέν ὑπάρχουν ἀνάλογες συνθῆκες σήμερα, καί ἡ ἱστορική μνήμη τοῦ Λαοῦ μας εἶναι τέτοια ὥστε νά μήν ἐπιτρέπει τή μετακίνηση. Μετακινοῦνται στελέχη ἀλλά θυμίζουν τό ἐγχείρημα τῆς Ἀποστασίας. Ἀξιολογότατα στελέχη τῆς τότε ΕΚ ἔφτιαξαν τό ἄλλο σχῆμα, τό σχῆμα τῶν Ἀποστατῶν. Τούς ἀκολούθησε ἡ βάση; Ὄχι.

8. ΝΑΤΟ, ἀμερικανικές βάσεις, ΕΟΚ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Θά ἤθελα τώρα νά κάνω ὁρισμένες ἐρωτήσεις γιά θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ὑπάρχει λ.χ. τό θέμα τοῦ ΝΑΤΟ. Πῶς βλέπετε τή θέση τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι στό ΝΑΤΟ μέ βάση τίς πραγματικές ἀμυντικές ἀνάγκες τῆς χώρας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τό ΝΑΤΟ ἔχει γιά τήν Ἑλλάδα τελείως ἄλλη ἔννοια ἀπό ὅτι ἔχει γιά τίς ὑπόλοιπες εὐρωπαϊκές χῶρες. Διότι ἐμεῖς συνδέουμε τό ΝΑΤΟ καί τόν ἀμερικανικό παράγοντα, πού ὑποκαθιστᾶ στήν Ἑλλάδα τήν ἔννοια ΝΑΤΟ, μέ τήν ἐμπειρία τῆς ἀποστασίας τοῦ '65, τήν ἐμπειρία τοῦ πραξικοπήματος τοῦ 1967, τήν ἐμπειρία τῆς [illegible] στήν Κύπρο τό '74, τήν ἐμπειρία ἀπό ὅλα αὐτά τά χρόνια πού λέγεται ἐπιθετικότητα τῆς Τουρκίας καί στήριξη ἀπό τήν Συμμαχία τῆς Τουρκίας. Αὐτά ἄν τά λάβει ὑπόψη του κανείς δέν ἔχει ἔννοια κάν νά συζητεῖται ἀπό Ἕλληνα ἡ συμμετοχή σέ μιά τέτοια Συμμαχία πού ἔχει ὑπονομεύσει καί ἐντός τῆς χώρας τούς δημοκρατικούς θεσμούς καί σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στήν ἀκεραιότητα τῆς χώρας ἐπίσης τήν ἔχει ὑποσκάψει καί τήν ὑποσκάπτει. Δέν εἶναι συγκρίσιμη τότε ἡ ὑπόθεση τῆς Ἑλλάδας οὔτε μέ ἐκείνη τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας κ.λπ.

Ἡ παραμονή μας στό ΝΑΤΟ περιέχει μεγάλους κινδύνους γιά τό Ἔθνος! Καί ἀφορᾶ στήν Τουρκία. Εἶναι ἁπλό τό θέμα. Ἄν διαβάσει κανείς τή συμφωνία Χαῖηγκ - Ντάβου ἤ τή συμφωνία Ρότζερς ἤ ὅ,τιδήποτε πού συνδέεται μέ τήν ἐπάνοδο στό ΝΑΤΟ, θά δεῖ ξεκάθαρα ὅτι: Ἡ Ἑλλάδα ὡς μέλος τῆς Συμμαχίας ἔχει σάν πρόβλημα τό Βορρᾶ, τό Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας. Αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ Ἔνοπλες Δυνάμεις τῆς χώρας μας πρέπει νά ἔχουν τέτοια διάταξη καί τέτοιο ἐξοπλισμό πού νά ἀντιμετωπίζει αὐτόν τόν κίνδυνο. Δέν ἀναγνωρίζεται πρόβλημα ἐξ Ἀνατολῶν. Καί σέ ὅλες τίς διαπραγματεύσεις Ἑλλάδας — Ν.Α.Τ.Ο. καί Ἑλλάδας — ΗΠΑ δέν ἔχουν ποτέ οἱ Ἀμερικανοί ἤ τό ΝΑΤΟ προχωρήσει σέ ὁποιαδήποτε ἐγγύηση, ὄχι μόνον τῶν συνόρων μας στό Αἰγαῖο, ἀλλά ἀκόμη καί στήν ἀπαγόρευση χρήσης βίας στό Αἰγαῖο. Ἀρνοῦνται καί αὐτό. Καί στήν ἐρώτηση τί θά κάνει τό ΝΑΤΟ σέ περίπτωση ἐπιθέσεως τῆς Τουρκίας κατά τῆς Ἑλλάδας ἡ ἀπάντηση εἶναι: δέν ἀφορᾶ στό ΝΑΤΟ, μέ τήν ἔννοια ὅτι δέν προβλέπεται στό ΝΑΤΟ ὁποιαδήποτε ἀντίδραση σέ μιά τέτοια περίπτωση. Γιά μᾶς τό μεγάλο θέμα εἶναι ἡ Τουρκία. Ἀποτελεῖ μακροπρόθεσμο κίνδυνο γιά τήν Ἑλλάδα. Ὅσοι πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει δυνατότητα εὔκολης ρύθμισης καί διευθέτησης καί «κλεισίματος» τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ κάνουν λάθος. Δέ σημαίνει ὅτι πιστεύω σέ πόλεμο. Ἀντίθετα πρέπει νά κάνουμε ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά ἔχουμε εἰρηνική πορεία. Ἀλλά τό νά μή δοῦμε τόν κίνδυνο καί νά μήν ἑτοιμαστοῦμε γι' αὐτόν εἶναι ἐθνικό ἔγκλημα. Ὅλες οἱ Ἔνοπλες Δυνάμεις τῆς χώρας μας πρέπει νά ἀφοροῦν μόνο στήν προστασία τοῦ Αἰγαίου καί τῆς Θράκης. Αὐτό εἶναι τό θέμα κλειδί. Καί γι' αὐτό ὁ βασικός, ὁ στρατηγικός προσανατολισμός τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι ἡ ἀποχώρηση ἀπό τό Ν.Α.Τ.Ο. Στό ρυθμό ὑλοποίησης αὐτοῦ τοῦ στόχου τοῦ ΠΑΣΟΚ θά λάβει ὑπόψη τόσο τίς ἐξοπλιστικές ἀνάγκες τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς χώρας μας, ὅσο καί τήν ἐξέλιξη τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων στό διεθνή χῶρο καί εἰδικότερα στήν περιοχή μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πῶς βλέπετε τό ζήτημα τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στήν Ἑλλάδα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μπορεῖ νά μιλήσει κανείς λεπτομερῶς γιά τό τί ζητᾶ ἡ ἑλληνική κυβέρνηση μέ ἀντάλλαγμα τήν παρουσία τῶν βάσεων. Εἶμαι σέ θέση νά γνωρίζω ὅτι οἱ Ἀμερικανοί ὡς τώρα δέν δίδουν τίποτα ἀπό αὐτά τά ὁποῖα ζητεῖ ἡ Κυβέρνηση. Εἶναι ἐπίσης σαφές ὅτι τό πρᾶγμα ὁδεύει πρός ἀναβολή, ἐκτός ἄν τήν τελευταία στιγμή, κάτω ἀπό πιέσεις, κλείσει μιά συμφωνία. Πιστεύω ὅτι ἡ Ἀμερική δέν ἐπείγεται, διότι τό ὑπάρχον καθεστώς εἶναι εὐνοϊκότερο ἀπό ὁποιοδήποτε καθεστώς καινούργιο. Δέν ἀποκλείω αὐτό τό πρόβλημα νά ἔρθει στήν κυβέρνηση τή δική μας, μετά τίς ἐκλογές. Ἡ θέση τοῦ ΠΑΣΟΚ διατυπώθηκε μέ σαφήνεια καί πληρότητα τό 1977, στίς Κατευθυντήριες Γραμμές Κυβερνητικῆς Πολιτικῆς. Τό ΠΑΣΟΚ εἶναι θεμελιακά ἀντίθετο στή συμμετοχή τῆς χώρας μας σέ ψυχροπολεμικά μπλόκ. Καί εἶναι κατά συνέπεια θεμελιακά ἀντίθετο στήν παρουσία ξένων βάσεων στό ἔδαφός μας. Σέ κάθε περίπτωση, θεωρεῖ τήν παρουσία πυρηνικῶν ὅπλων στή χώρα μας ἀπαράδεκτη — καί συμμετέχει ἐνεργά στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπομάκρυνση τῶν ξένων βάσεων καί τῶν πυρηνικῶν κεφαλῶν ἀπό τή Μεσόγειο, τά Βαλκάνια καί γενικότερα τήν Εὐρώπη. Ὁ ἀγώνας μας αὐτός ἐντάσσεται στή γενικότερη πολιτική μας γιά τήν ὕφεση, τήν εἰρήνη καί τόν ἀφοπλισμό.

Ἔχουμε τονίσει ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ ἀπομάκρυνση τῶν βάσεων ἀπό τό ἔδαφός μας μπορεῖ νά περάσει ἀπό μιά πρώτη φάση «στεγανοποίησης». Αὐτό σημαίνει οὐσιαστικά δύο πράγματα. Πρῶτο, τή διαμόρφωση ἑνός χρονοδιαγράμματος γιά τήν ἀπομάκρυνσή τους — καί δεύτερο τήν ἐξασφάλιση, ὅτι καμιά πτυχή τῆς δικῆς μας ἀμυντικῆς ἱκανότητας δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τίς βάσεις. Φυσικά ἡ ἀπομάκρυνση τῶν πυρηνικῶν κεφαλῶν ἀπό τό ἔδαφός μας θά πραγματοποιηθεῖ ἄμεσα. Σ' αὐτή τήν περίπτωση δέν χωρεῖ κανένα χρονοδιάγραμμα.

Γιά ὅσο διάστημα, στά πλαίσια τοῦ συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, οἱ βάσεις λειτουργοῦν — εἶναι σαφές πώς θά πρέπει νά ὑπάρχει ἀποτελεσματικός ἑλληνικός ἔλεγχος. Ἔλεγχος πού νά ἐξασφαλίζει ὅτι καμιά ἀμερικανική στρατιωτική ἐπιχείρηση δέν πρόκειται νά στηριχθεῖ σέ βάσεις πού βρίσκονται σέ ἑλληνικό ἔδαφος. Ἐπίσης, θά ἐπιβάλλει καί θά διατηρήσει ἡ Ἑλλάδα τό δικαίωμα ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τους, ὁποτε αὐτό ἐπιβάλλεται ἀπό τό ἐθνικό μας συμφέρον. Ἐ[illegible] ἔχει τό δικαίωμα ἀγορᾶς ἐξοπλισμοῦ ἀπό τίς ΗΠΑ μέ ὅρους ὄχι δυσμενέστερους ἀπό ἐκείνους πού παρέχονται στήν Τουρκία.

Ἐφ' ὅσον δέν ἱκανοποιηθοῦν ὅλοι αὐτοί οἱ ὅροι — δέν θά ὑπάρξει καί περιθώριο διαβουλεύσεων σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό «χρονοδιάγραμμα» πού σέ τέτοια περίπτωση, θά ἀποφασισθεῖ μονομερῶς ἀπό τήν ἑλληνική κυβέρνηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἕνα ἄλλο θέμα εἶναι οἱ σχέσεις μέ τίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Εἶναι δεδομένη ἡ ἄρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν ἐπιλογή συμμετοχῆς στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά εἶναι ἐπίσης δεδομένο τό ὅτι εἴμαστε πλέον στίς Εὐρωπαϊκές Κοινότητες. Πῶς βλέπετε τα πράγματα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πρῶτα ἀπ' ὅλα θά πῶ ὅτι δυστυχῶς πιστεύω πώς τό ΠΑΣΟΚ θά δικαιωθεῖ, ἄν δέν ἔχει ἤδη δικαιωθεῖ. Οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἔνταξης στά εἰσοδήματα τῶν Ἑλλήνων ἀγροτῶν εἶναι ἀρνητικές. Ἡ θέση τοῦ νά μήν εἴμαστε μέλη ἀλλά νά εἴμαστε συνδεδεμένοι μέ εἰδική συμφωνία εἶναι σωστή. Καί παραμένει θέση μας ὅτι ἀπαιτεῖται μιά ἀπόφαση τοῦ Λαοῦ, δηλ. Δημοψήφισμα μέ δυό ἐρωτήματα: Παραμονή στήν ΕΟΚ ἤ ἔξοδος καί εἰδική συμφωνία; Ἡ κυβέρνηση μπῆκε στήν Κοινή Ἀγορά χωρίς ἐνημέρωση τοῦ Λαοῦ, χωρίς νά ἔχει τήν ἄποψη τοῦ Λαοῦ καί μπῆκε ταυτόχρονα χωρίς ὁποιαδήποτε ἄλλη προετοιμασία γιά νά ἀποφύγουμε τουλάχιστο τήν καταστροφή.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὁρισμένοι ἀντίπαλοί σας, ὅπως γνωρίζετε, σάς κατηγοροῦν γιά παλινωδίες. Ὅτι μεταβάλετε θέσεις σέ διάφορα ζητήματα...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Γνωρίζω ὅτι λένε διάφορα γιά λόγους προπαγάνδας. Νομίζουν ὅτι ἔτσι κάτι μποροῦν νά περισώσουν! Τή θέση μας γιά τήν ΕΟΚ τήν καθορίσαμε τό 1977 στή Θεσσαλονίκη, ὅταν εἴπαμε ὅτι πρέπει νά γίνει Δημοψήφισμα. Αὐτή εἶναι καί τώρα ἡ θέση μας. Τό ὅτι ἀφοῦ εἴμαστε μέσα στήν ΕΟΚ πρέπει νά δώσουμε τή μάχη γιά τά συμφέροντα τῆς χώρας μας εἶναι αὐτονόητο γιά ἕνα κόμμα ὅπως τό ΠΑΣΟΚ πού ἀναλαμβάνει τίς εὐθύνες του ἀπέναντι στό Λαό καί τή Χώρα. Τό ΠΑΣΟΚ ξεκινάει σάν ἕνα νέο Κίνημα πού ἔχει ἀνάγκη ταυτότητας καί αὐτό τό προσδιορίζεται ἀπό τό ὅραμά του γιά τόν τόπο μας, ἀπό τήν ἱδρυτική του Διακήρυξη. Ἕνα κόμμα ὅμως, πού πλησιάζει τήν ἐξουσία ἤ παίρνει τήν ἐξουσία ἔχει νά ἀντιμετωπίσει ἐνδιάμεσους στόχους. Αὐτοί οἱ ἐνδιάμεσοι στόχοι δέν καθορίζονται μόνο ἀπό τόν τελικό σκοπό ἀλλά καί ἀπό τά μποφώρ πού βρίσκεις στό δρόμο.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Εἴπατε πρόσφατα ὅτι ὁ σημερινός Πρωθυπουργός κάνει πολύ ἄσχημα ὅταν ἀναμειγνύει τό ὄνομα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας στήν προεκλογική μάχη. Τί ἐννοεῖτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σήμερα ὁ κ. Καραμανλῆς εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Ἀναμφισβήτητα ἔχει τήν πολιτική του ἱστορία. Καί τήν κομματική του ἱστορία. Εἶναι ὁ ἱδρυτής τῆς Νέας Δημοκρατίας. Ποιός τό ἀμφισβητεῖ; Ἀλλά νομίζω ὅτι, ἐφ' ὅσον θέλουμε νά στηρίξουμε τούς θεσμούς καί ὄχι νά τούς ὑπονομεύσουμε, εἶναι καθῆκον καί τῆς Συμπολίτευσης καί τῆς Ἀντιπολίτευσης σέ ὁποιεσδήποτε ἀντικρουόμενες θέσεις καί ἄν παίρνουν σέ πολιτικά θέματα ἀκόμη καί στήν κριτική τοῦ παρελθόντος, νά μήν ἀναφέρονται στόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας. Δέν ἐπιτρέπεται νά χρησιμοποιεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀπό τή Νέα Δημοκρατία στόν ἐκλογικό ἀγώνα ἐναντίον τοῦ ΠΑΣΟΚ. Γιατί ὁ κ. Καραμανλῆς σάν Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας δέν μπορεῖ νά ἀνήκει ἤ νά ταυτίζεται μέ κόμματα. Εἶναι κρίσιμο γιά τούς δημοκρατικούς θεσμούς μας καί γιά τό μέλλον τῆς Χώρας, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας νά εἶναι οὐδέτερος ἀπέναντι στά κόμματα. Καί εἶναι τεράστιο σφάλμα τό ὁποῖο καταλογίζουμε στόν κ. Ράλλη ἡ προσπάθειά του νά ταυτίσει τόν ἑαυτό του καί τό κόμμα του, σ' αὐτή τήν ἐκλογική ἀναμέτρηση, μέ τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας.